ANT

Haftalık Dergi • 29 Ekim 1968 • Sayı 96 • 125 Kuruş

Alkılıç'ın genç sosyalistlere veda mektubu

TİP'İN ÜST KADEMESİNDE NELER OLUYOR?

HAFTANIN NOTLARI

20 ekim

Sanık: Kongre!

■ **Amerikan hükümetlerindeki skandalları ortaya çıkarmakla ün kazanmış yazarlardan Drew Pearson ile Jack Anderson'un birlikte yazdıkları «The Case Against Congress» isimli kitapta, Amerikan yasama meclislerindeki yolsuzluklar bütün ayrıntılarıyla ortaya konulmuştur. Amerika'da olaylar yaratan ve en çok satılan kitaplar listesine giren bu esere göre, «Bütün kongredeki 100 senatör ve 435 temsilcinin gerçekten dürüst olduklarına kimse inanmamaktadır. Washington'daki hükümet binasında küçük hırsızlar ve cesur haydutlar oturmaktadır.» Bu iddia örnekler de verilerek ispatlanmakta, kongre üyelerinin çevirdikleri işler karşılığında aldıkları paralar ve bir çeşit rüşvet olan bedava seyahatler, devlet kasasından ödenen eğlence masrafları rakkam rakkam açıklanmaktadır.**

İzin verilmedi

■ Tahsin Demiray'a ait Türkiye Basımevi'nde İstanbul Basın İş Sendikası'nın 250 güne yakın bir süreden beri yürüttüğü grevin 238. gününde 22 grevci işçiden ikisi emekliye ayrılmıştır. Sendikanın iki emekli işçi için grev yerinde düzenlemek istediği jübileye vilayetçe izin verilmemiştir. Gerekçe olarak da, Demirel'in İstanbul'a geldiği gün «kamu güvenliğinin korunması» gösterilmiştir.

21 ekim

Islatılan ihale

■ Dizel lokomotifleri ihalesini almağa muvaffak olan Bahaettin Moltay, bunun şerefine geçen hafta Büyük Ankara Oteli'nde kabine üyelerine mükellef bir ziyafet vermiştir. Yemekte Ulaştırma Bakanı Saadettin Bilgiç, Devlet Bakanı (eski ulaştırma bakanı) Seyfi Öztürk ve İçişleri Bakanı Faruk Sükan hazır bulunmuşlardır. Kuş sütü hariç her şeyin bulunduğu ziyafette bakanlar Moltay ailesiyle birlikte foto muhabirlerine samimi pozlar vermişlerdir. Bir devlet ihalesinden sonra işi üzerine alan müteahhidin bakanlara bu şekilde ziyafet çekmesi, başkent çevrelerinde çeşitli dedikoduların çıkmasına yol açmıştır.

BİS kuruldu

■ **Merkezi Ankara'da bulunan Devrimci Büro İşçileri Sendikası (BİS) nın İstanbul şubesi, toplumcu büro işçileri tarafından kurulmuş ve eyleme geçmiştir. DİSK'e bağlı olan sendikanın kısa süre içinde gelişerek güçlü bir varlık göstermesi beklenmektedir.**

Yardım azalıyor

■ Maliye Bakanlığı'nın çağrılısı olarak Ankara'ya gelmiş bulunan OECD Genel Sekreteri Kristensen, bakanla yaptığı görüşmede «gelişmiş ülkelerde iktisadi yardım ve kredi imkânlarının ve eğiliminin gittikçe azalmakta olduğunu» belirtmiştir. Basına verdiği demeçte de Kristensen, Türkiye'nin ikinci beş yıllık plan döneminde düşünülen dış yardımı sağlamakta güçlükle karşılaşacağını söylemiş, «Bu dönemde çok dikkatli davranmak ve uygulamada esneklik sağlamak gerektiği kanısındayım» demiştir.

22 ekim

TRT'ye baskı

■ **Kamu iktisadi kuruluşları ile ilgili karma komisyon raporlarının Senato'da görüşülmesi sırasında en sert tartışmalar TRT konusunda olmuş, TRT'nin kesin hesap ve bilançoları, AP'lilerin oybirliğiyle ibra edilmemiştir. TRT, yalnız CHP'liler tarafından savunulmaktadır. TRT hakkındaki rapor Millet Meclisi'nde de görüşülecek ve Meclis de raporu ibra etmezse durum mahkemeye intikal edecektir.**

AISEC dâvası

■ AISEC toplantısında Devlet Bakanı Seyfi Öztürk'ü yuhalamaktan sanık olarak Dördüncü Asliye Ceza Mahkemesi'nde yargılanan ve bir ara tutuklanan üniversite öğrencilerini savunan avukatlardan Mahiru Akdağ, Ziya Nur Ergin, Yılmaz Halkacı ve Alp Kuran'ın, kendisine hakaret ettikleri iddiasıyla Yargıç Sıtkı Karabel tarafından açılan hakaret davasının duruşmasına İstanbul İkinci Asliye Ceza Mahkemesi'nde başlanmıştır. Avukatlar, olaylara Karabel'in usulsüz tutumunun yol açtığını söylemişlerdir.

Başbuğ yalnız kaldı

■ **Genel Sekreter Mustafa Kaplan'ın istifasından sonra Ondörtlerden Numan Esin, Şefik Soyuyüce ve Münir Köseoğlu da CKMP'den ayrılmışlardır. Muzaffer Özdağ, Dündar Taşer, Rıfat Baykal ve Ahmet Er'in de yakında başlarının çaresine bakacakları ve Türkeş'in 1969 seçimlerine yalnız başına gireceği tahmin edilmektedir.**

Matbaalara baskın

■ New York'ta International Publishers yayınevince yayınlanan ve hiçbir Bakanlar Kurulu tarafından yasak yayınlar listesine alınmayan Josef Stalin'in «Lenin» adlı eseri, Habora Kitabevince yayınlanmasından onbeş gün sonra, İstanbul 4. Sulh Ceza hakimi Cemal Batur'un kararıyla toplatılmıştır. Savcılıktan toplatma kararı alan polisler, kitabın ve kapağının basıldığı matbaalara geceyarısı baskın yapmışlardır.

23 ekim

Sosyalist yargıç

■ «Sosyalist Türkiye» isimli kitabının beraat etmesi üzerine mesleğine iade edilen sosyalist yargıç Ali Faik Cihan, Akçaabat İlçesi'ndeki sorgu yargıçlığı görevine başlamıştır. İlk olarak «Düzköy Cinayeti» ile ilgili ilk soruşturmayı yapan Cihan, daha sonra meslekdaşlarının ve halkın tebriklerini kabul etmiştir. Cihan, kendisini kutlayanlara «hakkımda açılan dâva ve ona bağlı işlemler benim için nasıl bir süpriz olmamışsa; yeniden göreve başlamam da katiyen bir sürpriz değildir. Zaten başka türlü olması da düşünülemezdi» demiştir.

ALİ FAİK CİHAN

Yargılandılar

■ **Haziran ayında haklarını almak için boykot ve işgal hareketine başvuran Ankara ve İstanbul olgunlaşma enstitüleri öğrencileri ile Ankara Fen Fakültesi öğrencilerinin yargılanmasına başlanmıştır. Boykotçu öğrenciler, kuvvet kullanmadıklarını, yıllardan beri elde edemedikleri haklarını sağlamak için bu yola başvurduklarını söylemişlerdir. İstanbul Üçüncü Asliye Ceza Mahkemesi'nde yargılanan Olgunlaşma Enstitüsü öğrencileri Sema Gülden, Sevinç Sert, Aytaç Kongül, Piyale Aras, Gülsen Mutlu, Sevinç Uygur, Nihal Ercoşkun, Nezahat Genç, Serhat Uğurlu, Meliha Uysaler ve Süeda Mertoğlu'dur.**

Irgatların yürüyüşü

Tarsus Beyaz Çimento fabrikası işçileri aylıklarını alamadıkları ve sendika kuran 20 arkadaşları işten atılmak istendiği için bir gösteri yürüyüşü düzenlemişlerdir. Fabrikadan Atatürk Anıtına kadar yapılan yürüyüşe çeşitli sendikalar ve Tarsus Fikir Kulübü katılmıştır. Günde on lira alan işçiler kötü yaşama şartlarını dile getiren pankartlar taşıyarak fabrika yöneticilerini protesto etmişlerdir. Ayrıca patronun daha önce kurdukları iki sendikayı baskı ile kapattığını açıklayan işçiler, yeni kurdukları Çimento Sanayii İşçileri Sendikası'nı kapattırmayacaklarını, sendika kurdukları için işten atılan arkadaşları yeniden işe alınıncaya kadar direnmeye kararlı olduklarını belirtmişlerdir. Öte yandan, Tarsus'lu toplumcuların kurdukları Tarsus Fikir Kulübü'nün yıllık kongresi yapılmış ve başkanlığa Teoman Çataklı getirilmiştir. Ayrıca köylere gönderilmek üzere bir kitap ve gazete toplama kampanyası açılması da kararlaştırılmıştır. Tarsus'lu toplumcular köylere gönderilecek yayınları «T.F.K. - Belediye Sarayı altı, No. 3 - Tarsus» adresine beklemektedirler.

Milyonluk dizel lokomotifleri ihalesini üzerine aldıktan sonra bunu mükellef bir ziyafetle ıslatan Bahaettin Moltay, eşi Anneliese Moltay, Demirel'in bakanlarından Öztürk, Sükan ve Bilgiç ile beraber...

24 ekim

Kurultay sonrası

İnönü'nün oyların yeniden sayılmasını emretmesi üzerine yapılan ikinci sayımdan sonra da CHP Meclisi'nin kuruluşunda bir değişiklik olmamış ve partinin yönetimi Ortanın Solcuları ile Göbekçilerin harman olduğu «aşure» bir kadroya teslim edilmiştir. Bundan böyle, Ecevit ekibinin şimdiye kadarkinden daha sağda bir politika izleyeceği ve İnönü'yü kızdırmamağa dikkat edeceği anlaşılmaktadır. Ecevit, teşkilâtı elinde bulunduran çıkarcıları karşısına almamak için konuşmalarına da dikkat etmeğe başlamıştır. Son güney gezisi sırasında fıstık tefecilerine çatmağa hazırlanan Ecevit'e bir gazeteci bu tefecilerin CHP'li olduklarını hatırlatmış, bunun üzerine Ecevit fıstık tefecilerine çatmaktan vazgeçmiştir. Kurultay'da «burjuva demokrasisi» ni savunmaktan söz eden Ecevit, bundan böyle teşkilatta söz sahibi çıkarcılara herhalde kolay kolay çatamayacaktır.

Kan döküldü!

Sürekli tahrikler sonucu, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi boykotunda öğrenciler birbirlerine girmiş ve nihayet kan dökülmüştür. Boykota karşı olan çevrelerin desteğini alan bir kısım öğrenciler, sabah saat üç sıralarında Tıp Fakültesi'nin kapılarını tutarak derslerin başlamasını sağlamaya çalışmış ve bu yüzden boykotçu öğrencilerle kapışmışlardır. Özel olarak hazırlanmış taş ve sopaların kullanıldığı kavgada, son sınıf öğrencilerinden Halûk Çağlar başından ağır şekilde yaralanmıştır.

25 ekim

Adı değiştirildi

Geçen yıl ANT tarafından açıklanan Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu Tasarısı'nı, Demirel Hükümeti, bu defa ismini değiştirerek «Milli Güvenlik Kanunu Tasarısı» adı altında meclise sevkedecektir. Adı değiştirilen terör tasarısı son şeklini almış olup, gerekçesinde üzeri kapalı olarak T.C.K.'nun 141 ve 142. maddelerinin işlemediği ileri sürülmekte, bu boşluğun doldurulması amacıyla tasarının *hazırlandığı bildirilmektedir.* Tasarıda ayrıca bilirkişi müessesesi kaldırılmakta, bu kanuna göre açılacak dâvaları görmek üzere ağır ceza yargıçlarından kurulu bölge mahkemeleri teş*kil edilmektedir.*

Üsler taşınıyor

Jacqueline ile Onassis'in evlenmeleri üzerine Yunan *Cuntası bir kısım tutukluları* düğünün verdiği sevinçle serbest bırakmış, Amerika da yeniden Yunanistan'a ağır silah ve savaş uçağı vermeye başlayacağını açıklamıştır. Yunan - Amerikan ilişkileri güçlendirilirken eski bakanlardan Andreas Papandreu, Amerika'nın İspanya'daki üslerini gelecek yıl Yunanistan'a taşıyacağını söylemiştir.

Sunay'ın lüks otoları

Cumhurbaşkanı Sunay, gittiği yerlerde kendisine tahsis edilen otoları beğenmediği için, İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nin açılışı için Eskişehir'e giderken iki lüks otomobilini de nakliye uçağı ile nakletirmiştir. Bu israf örneği büyük tepki yaratmıştır.

26 ekim

M. Ertuğrul'a çağrı

İstanbul Belediye Meclisi'nce, Şehir Tiyatroları eski baş rejisörü Muhsin Ertuğrul'un yeniden görevine dönmesi kararlaştırılmıştır. CHP'lilerin verdiği ve TİP'lilerin de desteklediği önerge mecliste kabul edildikten sonra Muhsin Ertuğrul'a bir telgraf çekilerek karar kendisine meclisin minnet ve şükranlarıyla birlikte duyurulmuştur.

İhsani'ye dâva

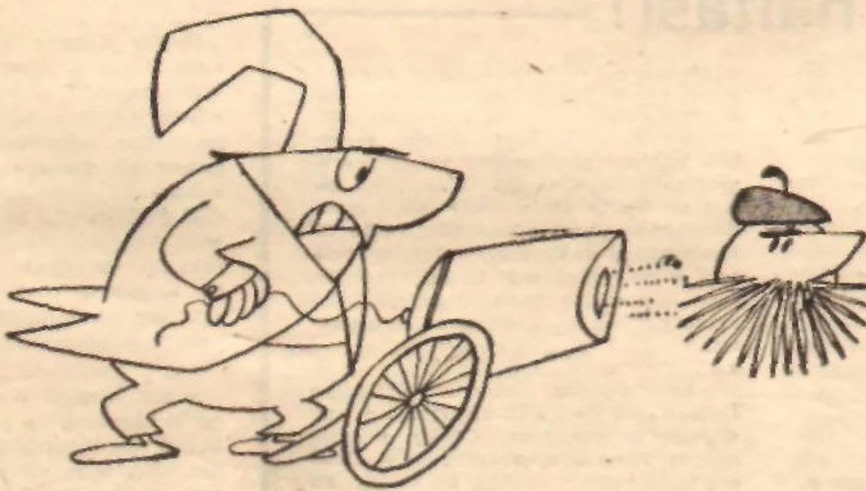
Cumhuriyet Savcılığı, halk ozanı Aşık İhsani hakkında iki dâva açmak üzere harekete geçmiştir. İhsani'nin Düzce'deki konuşmasında «devlet kuvvetlerini tahkir» ettiği, Altındağ'daki konuşmasında da «komünizm propagandası yaptığı» iddia edilmektedir.

Açık Oturum

Türk Edebiyatçılar Birliği kendi lokalinde 31 Ekim Perşembe günü saat 18'de «Günümüzün edebiyatı açısından Türk halk edebiyatı» konulu bir açık oturum düzenlemiştir. Açık oturumda, halen Türkiye'de bulunan tanınmış bilim adamımız Prof. Pertev Naili Boratav da konuşacaktır.

Gülek dönüyor

Partiler arasındaki transferler hızlanmaktadır. CHP' den ayrılan Zarife Koçak ile Dursun Akçaoğlu'nun Güven Partisine girmesinden sonra, CHP'yi itham ederek ayrılan Eski Genel Sekreter Gülek'in de, seçimlerden önce CHP'ye dönmesi ve bu konuda açıklama yapması beklenmektedir. Gülek'in giriş beyannamesini İnönü imzalayacaktır.

HAFTANIN YORUMU

DOĞAN ÖZGÜDEN

Kimler sorumlu ?

TÜRKİYE sosyalist hareketini yönetenler, bugünlerde tarih önünde büyük bir sınav veriyor. Aylardan beri Türkiye'nin tek sosyalist partisi içinde süregelen huzursuzluk nihayet günlük gazetelere de yansımış ve «TİP'te Anlaşmazlık» haberleri günlerce manşetleri işgal etmiştir. TİP'in yüksek kademesinde patlak veren anlaşmazlığın ne olduğu öteki sayfalarımızda genişliğine izah edilmiştir. Bu açıklamalardan da anlaşılacağı gibi, görünürdeki neden, TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar'ın özellikle Çekoslovakya olaylarından sonra yaptığı konuşmalarda, partinin bilim kurulunda ve yetkili organlarında görüşülmemiş ve karara bağlanmamış bazı görüşleri parti adına kamuoyuna açıklamış ve genel yönetim kurulu üyelerinden bazılarının karşı çıkışına rağmen bu görüşleri ısrarla tekrarlamış olmasıdır. Geçen yazımızda da belirtmiştik; Aybar'ın, parti yöneticilerince üze*rinde tartışılmamış ve karara bağlanmamış görüşleri parti*ye mal ederek kamuoyuna açıklaması büyük hatadır. Bu şekilde davranılması şüphesiz sert tartışmalara yol açacaktı. Nitekim öyle olmuştur. Partinin en yüksek organlarında bir çok üyeler Aybar'ın kendi görüşlerini partiye mal ederek açıklamasına şiddetle karşı çıkmışlardır. Bu tepkiye hak vermemek mümkün değildir. Ceberrut devlet yönetimine karşı olduğunu sık sık tekrarlayan Aybar'ın bu demokratik anlayışı, her şeyden önce, başkanı bulunduğu partide uygulaması, bilim kuruluna ve yönetim organlarına saygı göstermesi zorunludur.

NE var ki, Aybar'ın davranışları ne kadar hatalı ise, önceki hafta Aybar'a karşı çıkanların üst organlarda meseleyi koyuş biçimleri ve genel tutumları da o oranda yanlış olmuştur. Partinin ilk günlerinden beri Aybar ile birlikte çalışan, onun bütün başarılarına ve *bütün hatalarına ortak olan, onun partiye mal ettiği bu*günkü görüşlerine çok yakın görüşlere imza koyan, hattâ ve hattâ birinci ve ikinci kurultay sonrası bir takım görüş ayrılıklarında kendileri gibi düşünmeyen bir çok partilinin tasfiyesine genel başkanı zorlayan kimselerin, böyle birdenbire Aybar'a cephe almalarını ve uzlaşmaz *tutum takınmalarını kolay kolay izah etmek* mümkün değildir. Anlaşmazlık konusu olan meselenin genel yönetim kurulunda, hattâ önümüzdeki ay toplanacak olan parti kurultayında görüşülmesi, Aybar'ın eleştirilmesi, eğer daha güçlü bir aday varsa genel başkanın değiştirilmesi yolu açıktır. Ama bütün bu yollar açıkken, kurultaya bir iki hafta kala, meseleyi, yetkileri sınırlı bir merkez yürütme kurulunda, çok dar bir kadro içinde kesin sonuca bağlamaya kalkışmak, en hafif deyimiyle duygusal bir davranıştır

B*U satırların yazıldığı sırada, TİP Genel Yönetim* Kurulu, «Türkiye sosyalizminin emekçi halk kütlelerine açık ve seçik olarak anlatılmasının somut yollarını görüşmek üzere» Genel Başkan Mehmet Ali Aybar tarafından toplantıya çağrılmıştır. Merkez Yürütme Kurulu'ndaki çatışmadan sonra Aybar'ın İzmir İl Kongresi'nde yaptığı konuşmada, anlaşmazlığa sebep olan deyimlerden ve örneklerden hiç söz etmemesi, kendisine karşı gösterilen tepkiyi dikkate aldığını kanıtlamıştır. Aybar'a karşı çıkanların da, bu konuşmadan sonra uzlaşmaz tutumda direnmeyerek, uzun süreden beri genel başkanla paylaştıkları sorumluluğu hiç değilse kurultaya, hattâ 1969 seçimine kadar devam ettirmeleri gerektir. Tabiî bu biraz da, böyle durumlarda sırf duygusal ve kişisel nedenlerle lider'den çok lider'ci kesilenlerin taşkınlıklarını kontrol edebilmelerine bağlıdır. Her zaman belirttiğimiz gibi TİP önümüzdeki seçim dönemini sarsıntısız, bölüntüsüz atlatmak, parlamentoda en azından 15 milletvekili ile varlığını korumak zorundadır. Bütün gayretler bu noktada yoğunlaştırılmalıdır. *Teorik tartışmalarla kaybedecek zaman yoktur.* TİP'in böyle yüzeyde nedenlerle sarsıntı geçirmesi ve 1969 seçiminde başarısızlığa uğraması halinde, bugüne kadar Aybar ile birlikte hareket edip de son anda ona karşı çıkmış görünenler de sorumluluktan ve tarih önünde Türkiye sosyalistlerine he*sap vermekten kurtulamayacaklardır.*

TİP ÜST KADEMESİNDE NİCİN ANLAŞMAZLIK ?

NİHAT SARGIN
TİP Genel Sekreteri

TÜRKİYE İşçi Partisi'nde bir süreden beri görülen huzursuzluk nihayet geçen hafta günlük gazetelerin başlıklarında yer alarak kamuoyuna yansımış, partinin muhtemel gelişmeleri konusunda çeşitli yorumlara yol açmıştır.

Huzursuzluğun görünürdeki nedeni şudur:

TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, Çekoslovakya Olayları'ndan sonra yaptığı çeşitli konuşmalarda Sovyetler Birliği'nin Çekoslovakya'ya askeri müdahalesini şiddetle yererken yeni bir takım teorik görüşler getirmiştir. Aybar, bu konuşmalarında, Sovyetler Birliği'nin tutumunu, **«Bolşevik Partisi'nin iktidarı ele geçirince; Sovyet Devleti'ni kendisine tabi ve bir gizli ihtilal örgütü örneğinde, merkeziyetçi, otoriter ve totaliter ve giderek bir polis devleti halinde kurmuş olması»** gerekçesiyle izah etmiş, Türkiye'de kurulacak olan sosyalizmin diğer ülkelerdeki sosyalist rejimlerden farklı bir **«hürriyetçi sosyalizm»** olacağını söylemiştir. TİP Genel Başkanı, partisinin kuracağı bu **«hürriyetçi sosyalizm»** rejiminde burjuva demokrasisine ait bir çok müesseselerin de yaşatılacağını belirtmiş, bu arada Türkiye'deki sosyalistlerin sadece Marx'tan ve Lenin'den yapılan çevirilerle yetinmemelerini, Kautsky ve Rosa Luxemburg gibi sosyal demokratların eserlerini de okumalarını, onların da görüşlerini öğrenmelerini tavsiye etmiştir.

Aybar'ın bu görüşleri ilk olarak TİP Genel Yönetim Kurulu'nun geçen ay Ankara'da yaptığı bir toplantıda, başta Behice Boran, Prof. Sadun Aren ile bazı milletvekilleri tarafından eleştirilmiştir. Aybar'ı eleştiren genel yönetim kurulu üyeleri, **«hürriyet»** kavramının sosyalizmin bünyesinde mündemiç bulunduğunu, sosyalizme ayrıca bir **«hürriyetçi»** takısı eklemenin gereksiz olduğunu, Türkiye sosyalizminin niteliklerinin başka ülkelerdeki sosyalist uygulamaları yargılayarak değil Türkiye'nin gerçeklerini değerlendirerek tesbit edilmesi gerektiğini, sosyalist düzende halka ne kadar yararlı olabileceği bugünden tesbit edilemeyecek burjuva kurumlarının savunulmasının ve yarım yüzyıl öncesinin teorik tartışmalarını sürdüren kişilerin eserlerinin partililere tavsiye edilmesinin doğru olmadığını söylemişlerdir.

Uzun görüşmelerden sonra Aybar'ın **«hürriyetçi sosyalizm»** görüşünün parti kurultayına götürülüp götürülmemesi oylama konusu yapılmıştır. Çankaya ilçe kongresine gittikleri için toplantıdan ayrılmak zorunda kalan Boran, Aren ve arkadaşlarının katılamadıkları oylama sonunda 8 üye Aybar'ın görüşünü desteklemiş, 4 üye karşı çıkmış, 12 üye de çekimser kalmıştır.

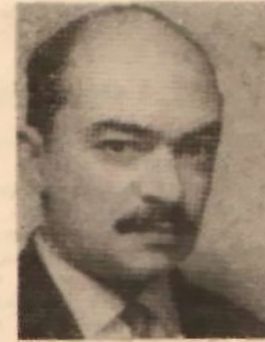
Oylama Aybar'ın lehinde sonuçlanmış olmakla beraber üyelerin büyük kısmının çekimser kalması genel başkanın tutumunun tam anlamıyla onaylanmadığını ortaya koymuştur.

Bununla beraber Aybar daha sonra İstanbul ve Ankara il kongrelerinde yaptığı konuşmalarda da aynı görüşleri tekrarlamıştır. Aybar'ın görüşlerinde ısrar etmesi karşısında TİP Ankara İl Kongresi'nde Merkez Yürütme Kurulu üyesi ve Urfa Milletvekili Behice Boran da bir konuşma yaparak **«kişisel»** görüşlerini ortaya koymuştur.

SADUN AREN — TİP İstanbul Milletvekili ve Merkez Yürütme Kurulu Üyesi

Ve nihayet bu anlaşmazlık, TİP Merkez Yürütme Kurulu'nun önceki hafta yaptığı toplantıya getirilmiştir. Toplantıda Genel Sekreter Nihat Sargın ile Behice Boran, Sadun Aren, Şaban Erik ve Minnetullah Haydaroğlu başkanlığa bir önerge vererek Genel Başkan Mehmet Ali Aybar'ın son konuşmalarında açıkladığı görüşlerin partiyi bağlamadığının teşkilata bir genelge ile duyurulmasını istemişlerdir. Aybar, beş imzalı önergenin, kendisini genel başkanlıktan uzaklaştırmak amacı güttüğünü belirterek böyle bir önergeyi gündeme alamayacağını bildirmiştir. Beşler'in önergelerinde ısrar etmeleri üzerine Merkez Yürütme Kurulu'nun sendikacı üyelerinden Genel Sekreter Rıza Kuas, İbrahim Çetkin, Rahmi Eşsizhan ve Kemal Nebioğlu bir yeterlik önergesi vererek konunun tartışılmasını önlemişlerdir. İsteklerinin gerçekleştirilmemesi karşısında beş üye toplantıyı terketmişlerdir. Bundan sonra Genel Başkan ile Merkez Yürütme Kurulu'nun beş üyesi arasındaki anlaşmazlık günlük basına da aksetmiş ve halkoyunun malûmu haline gelmiştir. Beşler, davranışlarının doğruluğunu ispatlamak ve taraftar kazanmak için çeşitli temaslar yaparlarken, yüksek kademedeki sendikacıların, TİP Diyarbakır Milletvekili Tarık Ziya Ekinci'nin ve İstanbul Milletvekili Çetin Altan'ın Aybar'ı desteklediklerı görülmüştür.

M. HAYDAROĞLU
M.Y.K. Üyesi

ŞABAN ERİK
M.Y.K. Üyesi

Evet, anlaşmazlığın görünüşteki nedeni budur. Ancak, taraflar arasında, meselenin bu kadar sert konulmasını gerektirecek kadar köklü görüş ayrılıkları var mıdır? Partilileri ve kamuoyunu geçen hafta en çok meşgul eden soru bu olmuştur.

Aybar'ın parti liderliğine geçtiği günden beri Beşler'in genel başkanla olan ilişkilerini ve onun görüşleri karşısındaki tutumlarını gözden geçirenler, arada derin bir görüş ayrılığı olmadığını derhal farkedeceklerdir.

Her şeyden önce, TİP'in demokratik yoldan iktidara gelmeyi amaçlayan bir parti olduğu konusunda partinin hiçbir yöneticisinin itirazı yoktur. Esasen partinin tüzük ve programı TİP'in demokratik yoldan iktidara yürüyen ve demokratik, bağımsız bir Türkiye sosyalizmi kurmak amacı güden bir parti olduğunu kesin şekilde ortaya koymuştur. Bu görüşü kabul etmeyen bir kimsenin, değil parti yöneticisi, parti üyesi olması dahi mümkün değildir.

Bugün Aybar'a karşı çıkmış olan Beşler'in şimdiye kadarki konuşmaları, yazıları ve imza koydukları kararlar da gözden geçirilince, **«demokratik ve bağımsız bir Türkiye sosyalizmi»** konusunda görüş ayrılığı olmadığı görülecektir. Bu bakımdan, bazı çevrelerin, Beşler'in bu hareketini **«hürriyet tanımayan bir sosyalizm peşinde koşmak»** şeklinde yorumlayanlar büyük yanılgı içindedirler.

Söz konusu olan, sadece genel başkanın bu görüşleri yukarıda da belirttiğimiz gibi bilim kurulunun ve yetkili organların tasvibinden geçirmediği bir takım terimler ve örneklerle izah etmiş olmasıdır. Bu örneklerin ve terimlerin kullanılmaması halinde iki taraf arasında büyük bir görüş ayrılığı kalmamaktadır. Nitekim, Merkez Yürütme Kurulu'ndaki tartışmadan sonra Genel Baş-

Türkiye'de De Gaulle haftası!

Özel uçak Esenboğa hava alanına 25 Ekim Cuma günü saat 14'de indikten sonra, en büyük kişi o'du... Herkese tepeden baktı ve bu bakış Türkiye'de bulunduğu süre içinde sürüp gitti ve altüst olan trafik yüzünden milyonluk Ankara ve İstanbul şehirlerinde halk sık sık De Gaulle'ün kulaklarını çınlattı...

Yurdumuzda bulunduğu süre içinde ikili görüşmeler, yemekler, ziyaretler, kabuller, geçit törenleri dolayısıyla Sunay ile De Gaulle karşı karşıya geldiler... Aslında bu karşı karşıya gelmeler hiçbir önem taşımadı. Önem taşıyan, De Gaulle'ün radyo ve televizyonda verdiği demeç ile teknisyenler arasındaki görüşmelerdi... De Gaulle, söyleyeceğini söylemiş ve işi kesip atmıştı. Kalanı sonuca bağlamak teknisyenlere aitti.

29 Ekim geçit töreni için yıllardanberi görülmemiş bir hazırlık yapıldı. Törene katılacak birlikler ve jet uçakları en azından beş kez prova yaptı...

De Gaulle'ün Türkiye'yi ziyareti sürekli propaganda dolayısıyle halk tarafından ilgi ile karşılandı. Fakat, yollar yüzünden işler aksadı, gerek Ankara'da, gerek İstanbul'da hayat yarı yarıya felce uğradı... Bu arada günlerce uykusuz kalan binlerce polis, De Gaulle için seferber edildi. Bütün bu tedbirler, Fransa'dan özel olarak gelen dedektiflerin tavsiyeleri üzerine alınmıştı. Kısacası, tüm hazırlıklar Paris'ten verilen emirler üzerine yapılmıştı...

Ziyaret ile ilgili öyle basit konular üzerinde durulmuştur ki, bir **«Terlik Meselesi»** Fransa ile Türkiye Dışişleri Bakanlıkları arasında skandal olmaktan son anda alıkonulmuştur. Camileri pabuçla gezeceği bildirilen De Gaulle, ayaklarının rahatsızlığını ileri sürerek özel olarak Türkiye'de yapılan 48 numara terlikleri giymeyeceğini yazılı olarak Türkiye'ye duyurmuştur. Bunun üzerine, Fransa'dan pabuçların üzerine giyilmek üzere 50 numara terliklerin yaptırılıp getirilmesi, bu önemli meselenin büyüyüp skandal olmasını önlemiştir...

De Gaulle'e bu kadar önem verilmesi'nin nedeni gayet basittir Çünkü, Süleyman İktidarı azalan Amerikan yardımının getirmek üzere olduğu ekonomik buhranı gidermenin yollarını aramaktadır. Bu aramada düşündüğü ise, her ne olursa olsun batılı bir kapitalist ülkeye yanaşabilmektedir. Bu ülkenin Amerika, Fransa, Japonya, İngiltere olmasının hiç önemi yoktur. Önemli olan bir batılı emperyalist ülkenin ekonomik himayesine sığınmaktır.

Ama görünüş odur ki Süleyman İktidarı, De Gaulle'ün ziyaretinden umduğunu bulamamıştır. Çünkü, Fransanın da Türkiyeye istediklerini verebilecek gücü yoktur. Fakat, De Gaulle eli boş dönmüş olmamak için bol bol vaadlerde bulunarak Süleyman İktidarı'nın eline çomaklı şekerler vermiştir. Yakında, şekerler bitecek ve elde çomaklar kalınca, Süleyman İktidarı yeni kapıların iplerini çekmeye hazırlanacaktır...

Onur BARTU

Başlangıçtan beri birlikte çalışan Genel Başkan Mehmet Ali Aybar ve Merkez Yürütme Kurulu Üyesi Behice Boran arasındaki anlaşmazlık nedir?

RIZA KUAS
TİP Genel Sekreteri

ÇETİN ALTAN
TİP İstanbul Milletvekili

TARIK ZİYA EKİNCİ — TİP Diyarbakır Milletvekili

Halka güvenmek

Yaşar Kemal

Tutucu güçler hiç boş durmuyorlar. Yeryüzündeki sömürü sürüp gitsin diye dehşet bir çalışmanın içindeler. İnsanların köleliği sürüp gitsin diye denemedikleri oyun kalmadı. Amerikalılar Türkiyeye barış gönüllüleri, türlü araştırma kurulları gönderdiler. Yıllar yılı Türkiye üstünde uzun araştırmalar yaptılar. Bu uzun araştırmalardan sonradır ki, Türkiyedeki her cami bir harp meydanı haline getirildi. Amerikalıların bu uzun araştırmalarından sonradır ki, devlet içindeki devlet eli sopalı çember sakallılar ordusu kuruldu. Türkiyede bugün eli sopalı çember sakallıların diktatörlüğü var. Türkiyede hiç bir ileri harekete soluk bile aldırmayorlar. Dünyanın hiç bir yerinde ibadet yerleri böylesine kardeşi kardeşe düşman kılmak için kullanılmamıştır. Sömürücülerin ezeli usulleridir. Kardeşi kardeşe düşman etmek ve sömürmek. Amerikalının da uzun bir araştırmadan sonra bulduğu, kardeşin kardeşe düşman olacağı yer cami.. Halbuki Müslüman dini düşmanı dost eden bir dindir. Ve camiler dostluk yerleri olmuştur, öyle anılmıştır. Ve her gün camilerde Amerikan aleyhtarlarına, AP muhaliflerine, bağımsızlıktan yana olanlara karşı bir düşmanlık aşılanıyor. Camilerdekiler kıyama çağrılıyor. Amerikaya, AP ye karşı olanlara komünist deniliyor. Ve her gün camilerde «bu komünistlere ölüm» diye bağrılıyor. Köleliğe karşı olanlara ölüm.

Dünyada sömürgeci güç bütünüyle seferber. Halklar uyandıkça onlar bütün melanetlerini kullanacaklar. Halkın dinini nasıl halkın ekmeğinin, vatanının karşısına dikiyorlarsa, halkı da kendi faydasının karşısına dikeceklerdir. Bütün gayretleri budur. Her şeyden faydalanıp halkı kendi faydasının karşısına dikmek güzel bir usuldür. Ve bunda da başarıya ulaştıkları çok olmuştur.

Öyleyse buna karşı ne yapalım? Biz de halkın dininin üstüne mi yürüyelim? Din zaten ölü, çürümüş, bitmiş, zararlı bir kurum mudur, diyelim? Halk zaten cahil, kendisine karşı bir topluluk mudur, diyelim. Bırakın sarhoşu yıkılana gitsin mi, diyelim.. Halkı karşımıza alıp ona karşı yürüyelim mi? O kendi faydasına dönünceye kadar onu hacir altına mı alalım? Yoksa tam bunun aksini yapıp halk dalkavuğu mu olalım?

Halkın katılmadığı, onaylamadığı bir sosyalizm ayakta kalmaz. Kalsa da eninde gecinde şaşırır, kendini yitirir.

Halk bütün yönleriyle yozlaştırılırsa, en büyük halk kurumu, din, halkın köleleştirilmesi için kullanılırsa, halk kendi faydası üstüne kör bir fil gibi yürütülürse, her gün geçtikçe halk radyosu, vaazı, sineması, politikası, çocuk yayınlarıyla köleliğe doğru, yozlaşmaya doğru itilirse biz ne yapalım mı, demeliyiz. Bu yele bu kar dayanmaz diyerek ya halkı hacir altına almamalı, yada ona dalkavukluk mu etmeliyiz?

Her şeye karşın halk uyanabilir. Kendi faydasına karşı kör bir fil gibi yürüyen halk bu kötü yolundan döndürülebilir. Halkın akıl almaz bir sağduyusu vardır. Gözünü bir gün iki gün yumar, üçüncüsünde açar. Böyle olmasaydı hiç bir şekilde dünyanın hiç bir yerinde sosyalizm kurulamazdı. *Halk kendi tabiatı icabı sosyalizmi* kurmağa, onu geliştirmeğe, onu güzelleştirmeğe mecburdur. Onun bu mecburiyetini çok iyi bilmeli, hesaplamalı, ona güvenmeliyiz. Bütün çabamız halkın üstünde, halka karşın bir örgüt kurmak değil, halkı örgütlemek olmalıdır. Elimizdeki o büyük gücü halkı örgütlemek için, halkı uyan*dırmak, sosyalist harekete kazanmak için* kullanmalıyız. İstimin arkadan geldiği gibi halkın arkadan gelmesi çok zor oluyor. Halkla birlikte sosyalizmi kurmak en kolay, en sağlıklı, en tutarlı yoldur. Bütün gücümüzle halkı uyarmağa çalışsak çok iyi ederiz. Halk uyansın, güçlensin de karşı güçler varsın sosyalizmi zorla kurdur*masınlar, görsünler o zaman başlarına ge*leceği.. Halkı uyandırmak, halkı örgütlemek çok zor iş.. En zor olanı o.. Zor ama sağlam iş. Halkın kurduğu sosyalizmde, sosyalizm şimdiye kadar olagelen hastalıklarının birçoğundan salim kalabilir.

Bütün gücümüzü halka varmak için harcamalıyız. Bizim doğrumuz sömürücülerin, kölelik taraftarlarının yaptıkları yalanları, kandırmaları bir anda yıkıp yerle bir edebilir. Halka varmadan, onun elini tutmadan halkı suçlamak kolay.. Bir varalım ona, bir elele verelim, seyreyleyin o zaman gümbürtüyü.. Halkın olumlu yanı olumsuzluğundan daha güçlüdür. Yalan tarlasına düşen doğru tohumunu halk çabuk yeşertir. Savaşların en gücü halka ulaşabilmek savaşıdır. Sömürücüler bunu bildikleri için halkla ilericiler arasına bütün engellerini yığarlar. Sosyalizm savaşçılarının ilk öğrenecekleri gerçek, halka güvenmek olmalıdır.

kan Aybar İzmir İl Kongresi'nde bu tepkileri dikkate alarak bazı yöneticilerde allerji yaratan terimleri ve örnekleri kul*lanmadan. Beşler'in de daha* önceki tutumları içinde kolay kolay itiraz edemeyecekleri şu konuşmayı yapmıştır:

«Türkiye'yi de, emekçi sınıflarımızı da ancak ve ancak Türkiye sosyalizmi kurtaracaktır. Burada bir noktayı bir kere daha açıklamak isteriz. Şüphesiz kapitalizmden sonraki aşamanın adı olarak sosyalizm bir tanedir. Keza kapitalizmden sonraki üretim ilişkileri yönünden de sosyalizm bir tanedir. Kapitalizme karşı bir tane sosyalizm vardır. Fakat bilimsel bir metoda dayanarak sosyalizm için yürütülen mücadele bakımından olsun, gerçekleştirilen sosyalist biçim bakımından olsun sosyalizm bir tane *değil, çok örnekli bir rejimdir.* Sosyalizm, her ülkenin kendine özgü tarihsel şartlarına göre başka başka biçimlerde gerçekleşmektedir. Her toplumda sınıf mücadelesi, o toplumun içinde bulunduğu şartlara göre yürütülmekte ve emekçi sınıflar iktidara gelince sosyalizmi, gene içinde bulundukları ve toplumdan topluma değişen, özgün ve somut şartlara göre, ister istemez ayrı biçimlerde gerçekleştirmektedirler. Bu gerçek, sosyalizmin dayandığı bilimsel metodla kesin olarak ortaya konmuştur.

Türkiye sosyalizmi demokratik, insancıl bir sosyalizm olacaktır. Sosyalizmin bünyesinde mündemiç olan hürriyetçilik, belki de ilk olarak Türkiye sosyalizminde gerçekleşecektir.

***Şüphesiz bu, soyut bir* hürriyetçilik değildir. Sömürü hürriyetini kapsayan bir hürriyet değildir. Bu, emekçi sınıfların devlet yönetimine fiilen katılmasından doğan ve emekçilere somut olarak hür ve eşit yaşama olanakları sağlayan ve giderek somut insanın bütün «yabancılaşmalardan» kurtulması demek olan tarihin süreci içinde somut bir hürriyetçiliktir.**

Önümüzde bizi büyük bir imtihan bekliyor. 1969 seçimlerinde mutlaka başarıyla çıkacağız. Bu, başarıyı halkımıza sosyalizmin güzel yüzünü sevdirerek sağlayacağız. Türkiye sosyalizminin «Osmanlı tipi» merkezci, tekelci, ceberrut bir devlet getirmeyeceğini, kimseyi devletin *kölesi* durumuna düşürmeyeceğini; tam tersine, emekçi sınıfların devlet çarkını kendi elleriyle çevirecekleri bir düzen getireceğini, yalanlarla tek kurtuluş yolunu reddetmesi için aldatılmak istenen çilekeş halkımıza köy köy, semt semt dolaşarak anlatacağız. Ta ki, biricik kurtuluş yolunun Türkiye sosyalizmi olduğunu bilinçle ve yürekten kavrasın...»

Aybar'ın İzmir konuşmasından sonra Behice Boran ve arkadaşlarının partinin selameti için uzlaşmaz tutumdan vazgeçmeleri ve kurultaya, hattâ 1969 seçimine kadar partide herhangi bir sürtüşmeye meydan vermemeleri, bu anlaşmazlıkta taraf olmamış partililerin ortak temennisi haline gelmiştir.

Bu safhadaki büyük tehlike, bazı kişilerin, sırf kişisel ve duygusal hesaplarla iki taraf arasındaki sürtüşmenin devam etmesinden çıkar ummalarıdır. Ne yazık ki, TİP'in kısa siyasi hayatında bunun örnekleri zaman zaman görülmüştür. Görüş ayrılığına konu olan meselelerin karşılıklı anlayışla giderilmesi ve partinin tüzükle, programla tesbit edilmiş çizgisinde birleşilmesi mümkün iken, kişisel ve duygusal hesaplarla hareket eden bazı kişiler sürtüşmeleri körüklemişler, partide bir takım kopmalar yada kopartılmalara sebep olmuşlardır. Hele partinin milletvekili seçimine gireceği ve milli bakiye sisteminin kalkmış olması dolayısıyla milletvekili adedini artırmakta, hattâ korumakta güçlük çekeceği 1969 seçimleri öncesinde sırf sandalye elde etmek için genel başkanla geçici bir anlaşmazlığa düşen kişileri tamamen ekarte etmek için büyük çaba harcamaları ihtimali oldukça kuvvetlidir.

Böyle bir durum şüphesiz partinin geçici de olsa zaafa uğramasına, hattâ 1969 seçimlerine güçsüz olarak girmesine yol açacaktır.

Önümüzdeki yasama döneminde özellikle bir Prof. Sadun Aren'in, bir Behice Boran'ın genel yönetim kurulu ve parlamento çalışmalarında yokluğu kendisini adamakıllı hissettirecektir.

Üst kademelerde olup bitenlerin *içyüzünden habersiz* teşkilat kulaktan dolma öğrendiği son gelişmeleri endişe ile izlerken bu çatışmada yıpranmamış yöneticiler, Aybar'ın İzmir konuşmasından sonra ortada ciddi bir anlaşmazlık kalmadığı varsayımından hareket ederek tarafları uzlaştırmak için teşebbüse geçmişlerdir. Bu teşebbüsler sonucunda Genel Başkan Mehmet Ali Aybar, hafta sonunda TİP Genel Yönetim Kurulu'nu, **«Esasları parti program ve tüzüğünde tesbit edilmiş bulunan, bağımsız, demokratik Türkiye sosyalizminin emekçi halk kütlelerine açık ve seçik olarak anlatılmasının somut yollarını görüşüp karara bağlamak»** üzere olağanüstü toplantıya çağırmıştır. Bu toplantıda Genel Yönetim Kurulu'nun bütün üyelerinin mutlaka bulunması sağlanmıştır.

Cumartesi akşamı dergimiz bağlandığı sırada Genel Yönetim Kurulu'nun olağanüstü toplantısı devam etmektedir. Toplantıda alınacak kararlar ve yayınlanacak görüşler, TİP'in müstakbel gelişmeleri bakımından hayati önem taşımaktadır.

Hafta sonunda kendileriyle temas edebildiğimiz tabandaki partililerin genel görüşü, bu geçici anlaşmazlığın, herhangi bir kopmaya veya kopartılmaya meydan verilmeden giderilmesi, parti genel başkanı ile genel *yönetim kurulu ve merkez yürütme* kurulunun ilişkilerinin sağlam esaslara bağlanması ve önümüzdeki ay toplanması beklenen büyük kurultayın bütün çalışmasını 1969 seçimlerinden partinin sandalye kaybetmeden çıkmasını sağlayacak formüller üzerine teksif etmesi şeklindedir.

Üst kademenin tabanın bu isteğine nasıl cevap vereceği hafta başında belli olacaktır.

Öğrenci istekleri nihayet hükümete veriliyor

Gençler gerekirse meclis önünde de direnecekler

Teknik Üniversite Merkez Araştırma Kurulu Üyesi Aydoğan Büyüközden

Osman S. AROLAT

İSTANBUL Üniversitesi fakülteler yönetim kurullarında görüşülen reform tasarıları senato alt komisyonundan da geçerek Senato onayına sunulmuştur. İstanbul Üniversitesi Senatosu'nun onayından sonra reform sorunu yasal isteklerin görüşülmesi için Büyük Millet Meclisi'ne sunulacaktır. Yasal haklarla ilgili olarak, İstanbul Üniversitesi İşgal Konseyi Merkez İcra Komitesi 15.10.1968 günü yapılan toplantı sonrası Senato alt komisyonuna görüşlerini yeniden bildirmiştir.

Bu toplantıda fakülte yönetim kurullarında yapılan ve senato alt komisyonunca öğrenci temsilcilerine iletilen şekil öğrencilerce yeterli ve tutarlı görülmemiştir. Bu nedenle doçent-profesör ayrımının kaldırılması, kürsü şefliğinin yeni bir sisteme bağlanması, bilimsel çalışma ve denetim konuları ele alınmış ve önceki teklifler tekrarlanmıştır. Öğrencilerle ilgili tekliflerde esas olarak öğrencilerin yönetime katılması meselesi yeniden işlenmiştir. Bunun dışında yeni öğrenci örgütlerinin kurulması ve bunların bütün öğrenciyi kapsayacak yapıya bürünmesi için teklifte bulunulmuştur. Tam çalışma konusunda Hukuk, Edebiyat, Eczacılık, Orman, Fen, Cerrahpaşa Tıp ve İşletme Fakültelerinin bu konuda aldıkları karara öğrenciler de katıldıklarını belirtmişler ve intikal süresinin 3 yıl olarak tesbit edilmesini istemişlerdir.

Üniversite Yönetim organları için yapılan değişiklikleri eksikli gören öğrenciler, asistanların da yönetime katılması yolunda aldıkları eski karar tasarısında ısrar etmişlerdir. Öğrenciler, disiplin işleriyle ilgili çalışmaları da yetersiz bularak reform tasarısındaki uygulamanın mutlaka ele alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Özel okullar konusunda vakıflaştırma tezinin fakülteler genel kurullarında hakim olmasının eksikliği ve yanlışlığı üzerinde de görüşlerini belirten öğrenci temsilcileri, bu konuda da reform tasarısında ortaya koydukları devletleştirme tezi üzerinde ısrar ettiklerini belirtmişlerdir.

Bu konuda görüşüne başvurduğumuz İşgal Konseyi Genel Sekreteri Toygun Eraslan şunları söylemiştir:

«Haziranda başlayan işgal ve boykot hareketlerinin alınan kısa vadeli sonuçları bir anlamda yeterli olmuştur. Belge, harç ve burs meselelerinde değişiklikler elde edilmiştir.

«Ancak bu yeterli değildir. Çünkü bu konularla ilgilenen herkesin kolaylıkla görebileceği gibi mesele, bu kısa vadeli sonuçlara bağlı değildir. Bizim için ana sorun full-time, özel yüksek okulların devletleştirilmesi, öğrencinin yönetime katılması ve halka dönük bir üniversitenin kurulmasıdır.

Bunun için Anayasa Mahkemesi'ne sormalarını istememize rağmen öğrencinin yönetime katılması meselesini kendileri halletmek istemektedirler.

«Aslında eğitim meselelerinin doğrudan halledilmesi de yeterli ve düzenli bir sonuca biz öğrencileri ulaştırmayacaktır. Eğitim ana düzenden soyutlanamayacağı için, yapılan değişimler eksik ve yetersiz kalacaktır.

«Azgelişmiş ülke gençliği olarak bizlerin yapacağı eylemler sürekli ve emekçi sınıfına yandaş olunduğu oranda önemlidir.»

İşgal konseyi başkanı Kemal Bingöllü'ye göre öğretim üyelerinin üç sorun üzerindeki görüşlerini ele almak, açıklama bakımından yeterlidir.

«Sırasıyla ele alırsak üzerinde durulması gereken konular full-time, özel yüksek okullar ve öğrencinin yönetime katılmasıdır.

«Full - time meselesinin en yanlış örneği Tıp fakültesinde teklif edilen tabii senatörlüğe benzer yapıdır. Eski öğretim üyeleri müktesep hak olarak part - time çalışabilecekler, bundan sonra üniversitede görev alanlarsa full - time çalışacak-

«Özel okulların mevcut statüsünün bir rezalet olduğu herkes tarafından kabul edilmektedir Fakat fakülte yönetim kurullarında ağır basan görüş vakıflaştırmadır. Bizim görüşümüzse bunun da bir dalevere olduğu ve devletleştirmenin gerekliliğidir.

«Öğrencinin yönetime katılması meselesinde ise anayasaya aykırılık kurulların dillerinde. Ama sadece lâfzını alarak hükme varmaktalar. Komisyon görüşmelerine baksalar meselenin aslını öğrenecekler. Bizim isteğimiz, tekrarladığımız gibi görüşümüzün meclise sunulacak tasarı da yer alması ve gerçekten aykırıysa durumun Anayasa Mahkemesince karara bağlanması.»

TOYGUN ERASLAN
— İşgal Konseyi Sekreteri —

KEMAL BİNGÖLLÜ
-İşgal Konseyi Başkanı-

TEKNİK ÜNİVERSİTEDE

18 Haziran 1968 günü İstanbul Teknik Üniversitesi'nde başlayan boykot hareketi bir aya yakın bir süre devam ettikten sonra son bulmuştur. Bu boykot sırasında **«halka dönük eğitim»** sloganını ele alan öğrenciler bir ana rapor ve 6 fakülteye özgü raporla durumu inceleyerek sonuçları rektörlüğe bildirmişlerdir. Bunun yanı sıra işgal konseyi, işgal sonrası çalışmalarının izlenmesini öğrenci birliğine bırakmıştır.

13 Temmuz 1968 günü Senato Tasnif Komisyonu ve Öğrenci Birliği tarafından kurulan Öğrenci Merkez Araştırma Kurulu ilk görüşmelerini yapmıştır. Öğrenci Merkez Araştırma Kurulu, bu görüşmede öğrencilerin araştırma sonuçlarından yararlanması, son yıllarda yapılan değişiklik araştırmaların dökümanlarının komisyonlarına iletilmesi ve Senato Tasnif Komisyonu çalışmalarından öğrencilerin haberdar edilmesini istemiştir. Tasnif Komisyonu, bu istekleri cevapsız bırakmış ve daha sonra kurulan fakülteler ve senato komisyonlarının çoğuna da öğrencilerin katılması mümkün olamamıştır.

Bu durum karşısında Öğrenci Merkez Araştırma Komitesi yaptığı çalışmaları bir kitap haline getirerek rektörlüğe sunmak kararındadır. Bu konuda görüşüne başvurduğumuz İ.T.Ü. Ö.B. Merkez Araştırma Kurulu Üyesi Aydoğan Büyüközden şunları söylemiştir:

«Biz çalışmalarımızda üç şeyi amaçlamaktayız. Tartışılabilir bir üniversite ortamı yaratmak, öğrencinin yönetime daha doğrusu üniversite yapısı içerisine girebilmesini sağlamak ve üniversitenin mali özerkliğine kavuşmasını başarabilmek. Temelde ise amacımız, yeni ve halka dönük düzeni gerçekleştirebilmektir.

«Bize işgalin getirdiği tek şey öğretim üyelerinin bizimle masa başında tartışmak zorunda kalmasıdır. Bu tartışmayı sürdürebilmek için hızla teknik öğretimin yeni raporunu hazırlamaktayız. Yapacağımız şey üniversite içinde fiili ve sürekli bir tartışma alanı doğurmaktır.»

Düzen mi, dümen mi ?...

Sayın İnönü Kurultay sonunda yapılan Parti Meclisi seçimlerine alavere karıştığı kanısına kapılıp, oyların yeniden sayılmasını emretmiş. Emreder, emreder! Kömür gelir Zonguldak'tan, emir gelir Emirgândan. Şimdi Kurultay Divanı üyeleri memleketlerinden kopuşup, pösteki saymaya Ankara'ya koşacaklar. Onlar pirincin taşını ayıklıya dursun, Ortanın Kolcularında da yürek Selânik tabii... Şeytan azapta gerek!.. İnönü gine insaflı davrandı, oy sandıklarını sırtlarına verip, Ankara caddelerinde hazretleri yalın yapıldak dolaştırmadığı ... bir ağızdan **CHP Sosyalist değildir!** diye bangır bangır bağırtmadığına şükretsinler!.. Siz ne hakla tutar da, İnönü'nün **Dümen Değiştireceğiz!** sözünü **Düzeni değiştireceğiz!** diye yorumlarsınız!.. Gerçi İnönü, **Türkiye kurulacak Yeni Dünya'da yerini alacaktır!** diye bir laf etti, etti ama; bu, **Türkiye Amerikan ittifakını bozmalı, NATO'dan ayrılmalı!** demeğe gelmiyordu ki!.. Eco ve arkadaşları azkalsın Amerikalı velinimetlerimizi gücendiriyorlardı!.. Yahu, böyle boynuzdan büyük işlere kalkmadan, büyük sözler etmeden, açıp sözlüğü, bir baksanıza!.. **Yeni Dünya'nın** karşılığında **Amerikan Karası** yazılı... Yani İnönü, **Yeni Dünya'da yerimizi alacağız,** dediyse, bu **Sizleri, fazla ileriye giderseniz, birer ikişer tebdilhavâ için Amerika'ya yollarım, ha!** anlamınaydı!.. Ben mi sululuğa vuruyorum yoksa işi?.. Yok be, canım! Tersine... Sevgili Eco fazla ciddiye aldı bu **Ortanın Kolculuğu** işini!.. Suphi Baykam'dan örnek alsa bari!.. Adam, nasıl hemencecik ortanın kolculuğundan istifa edip, isdifade için **Haşhaş** şirketinin başına geçiverdi!.. Sayın Muammer Aksoy da kavradı durumu. **CHP bir şahıs partisi olmaktan kurtulamadı** diyor. Ve yavaş yavaş millet de anlıyor, CHP'nin yönetiminde bir şahıs partisi ve siyasal tutumunda alabildiğine şahsiyetsiz bir parti olduğunu... Onun için de fıraklı encâmı yaklaşıyor... Hani Lâz muavin kamyonu manevra ettiren şoföre arkadan kılavuzluk eder, bağırırmış; **Sol yap!.. Sağ yap!.. Sol yap!..** Derken, **Adamı ezdun!** diye çığırmış!.. Bizim **Halkçılar** da öyle, sol yaparken, sağ yaparken partiyi ezecekler allimallah!.. Bir hikâye daha var, onu da anlatayım... Bu yazıda hikâyeyi fazla kaçırdık ama, olsun!.. Zaten CHP de sittinsenedir milletin başında vızıldayan bir sinek masalından başka ne!.. Bursa Yunan işgaline uğramış. O arada ressam Balaban'ın köyü Seçköy'e de Yunanlılar girmiş. Yunan binbaşı köylüleri toplatmış etrafına, kendi de çınarın gölgesine kurulmuş; kahve getirmişler, içmiş, üstüne de bir bardak su... Bir bardak su daha istemiş, onu da içmiş... **Suyunuz çok güzel,** demiş... Köylülerin arasından Mehmet dayı atılmış... **Çok iyi sularımız vardır,** diye girişmiş... **Çamlıpınar'ın Karacapınar'ın suyu da iyidir ama, Ulupınar'ın suyu birincidir,** demiş... Yunan komutanı hemen ordan bir çocuk çağırmış. **Git evine, en kocaman testiyi al, gel!** diye buyurmuş. Testi gelince bu sefer Mehmet Dayı'ya **İhtiyar,** demiş, **al şu testiyi, doldur, getir Ulupınar'dan bakalım, medhettiğin kadar varmıymış Ulupınar'ın suyu!..** Mehmed Dayı, çaresiz sırtlanmış testiyi, koyulmuş yola... Dört-beş saat ötede pınar... Üstelik sarp bir tepenin doruğunda.. Vurmuş bayıra gidiyor, testi omuzunda... Kan ter içinde öyle... Nacakları ellerinde, odundan dönen köylüler Mehmed Dayı'yi görünce, **Testiyle böyle nereye gidiyor acep!** diye şaş kalmışlar. Biri dayanamamış sormuş, **Nereye gidiyon böyle, Mehmet Dayı?** diye. **Heç sorma, oğlum,** demiş ihtiyar. **Ağzımla bir halt yedim, onu yıkamağa Ulupınar'a varacağım...**

O emsal, şimdi de Halkçılar ağızlarıyla yedikleri **Solculuk** nönesini yıkamak için daha epiy bayır tepeceğe benzerler!.. Testiyi yolda kırmazlarsa tabii...

Can YÜCEL

Ferruh Doğan

TABANDAN GELEN SES

Adalet mi? Engizisyon mu?

Çetin ÖZEK

(Şadi Alkılıç'a)

SONUÇTA Şadi Alkılıç altıbuçuk yıl ağır hapis cezasına mahkûm oldu ve ceza kesinleşti. Altı yıldır bunun için uğraşanların, altı yıldır 60 yaşını çoktan doldurmuş bir insanın *cezaevine girmesi* için çalışanların gözleri aydın. Artık memlekette adaletin olduğuna inanabilir, «huzur-u kalble» uyuyabilirler. Cumhuriyet Gazetesine yazdığı kısa bir yazıyla sosyalizmi yurdun kurtuluşu için tek yol olarak göstermek gibi büyük bir suç işleyen Şadi Alkılıç yeniden cezaevine dönecek. Artık Türkiye'nin bütün çıkmazları bitecek, az gelişmişlikten kurtulacağız. Günlük güllistanlık olacak yurdumuz. Alkılıç uzun yıllar daha cezaevinde yatacak ya, artık kuşkusuz yaşayabiliriz bu *topraklar üzerinde. Hem de bütün dünyaya* göstermiş oluyoruz, ne kadar adalet düşkünü, ne kadar demokrasiye bağlı olduğumuzu. Bu şekilde kanıtlıyoruz dünyanın en demokratik ülkesi olduğumuzu. Dünyadaki bir çok ülke de demokratik diye geçinirler. Hepsi yalancıktan demokrat bu ülkelerin. Hangisi cezalandırıyor sosyalizmi savunan kısacık bir gazete yazısını. Sadece biz demokrasi adına bu işi yapıyoruz.

ALKILIÇ'ın cezasının kesinleşmesiyle, altı sene süren bir mücadele de yeni bir dönemine giriyor. Neler olmadı ki bu altı sene içinde. Önce İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesi 29 Şubat 1964 tarihinde oybirliği ile Alkılıç hakkında beraat kararı verdi. Bu beraat kararı, Yargıtay 1. Ceza Dairesince yargıçların takdir hakkını, özgürlüklerini sınırlayan ve Alkılıç'ı file de mahkûm ettirmek isteyen bir ifadeyle bozuldu. Bu bozma kararı 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nin yürekli yargıçlarından gereken cevabı aldı. Yargıç Uluer Yüceöz ve İsmet Paksoy, Yargıtay Kararı karşısında dâvadan çekiliyorlardı. Çekilme kararı üzerine, işe İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesi el koymuştu. 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nin değerli yargıçları da Alkılıç'ı cezalandıracak bir husus görmediler ve beraat kararı verdiler. Fakat Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 5. Ağır Ceza Mahkemesinin kararını bozarak. mahkûmiyet hususunda ısrarda bulundu. Yargıtay'ın bu kararı karşısında İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesi için mahkûmiyet hükmü vermekten başka çare yoktu. 5. Ağır Ceza Mahkemesinin mahkûmiyet hükmü, «komünizm propagandası» yapılması nedeniyleydi. Bu hüküm temyizen Yargıtay 4. Ceza Dairesinde incelendi. 4. Ceza Dairesi suçun varlığını kabul etmekle beraber, fiilin nitelendirilmesini değiştirmişti. Alkılıç'ın suçunu komünizm propagandası olarak kabul etmeyen 4. Ceza Dairesi, suçu, «komünizmi övme» olarak kabul etmişti. 4. Ceza Dairesi bu kabul tarzını uzun delil ve gerekçelerle açıklarken, Alkılıç'ın cezasını da birbuçuk yıla indiriyordu. Ama memlekette savcılar vardı ve bu savcılar adaletsizliğe tahammül edemezlerdi. Alkılıç'a verilen birbuçuk yıllık ceza da azdı ve adaletin yerine getirilmesi gerekirdi. Bu nedenle Yargıtay 4. Ceza Dairesi'nin aleyhine Yargıtay savcıları Genel Kurul'a itirazda bulundular. Genel Kurul adaleti yerine getirdi çok şükür ve Alkılıç'ın cezası yeniden altıbuçuk yıla çıkartıldı. Yargıtay Ceza Genel Kurulu adaleti yerine getirirken de fazla gerekçe göstermeye lüzum görmemişti. Genel Kurulun 33 üyesinden 19 üyesi Alkılıçın altıbuçuk yıl cezaevine konulmasından yanaydılar, *14 üye ise karşıt oy vermişlerdi; Alkılıç'ın* fiilinin komünizm propagandası olamıyacağını savunuyorlardı.

ALKILIÇ dâvasının uzun hikâyesinin bu kısa özetini, bir insana altı yıl süreyle bir yazı için ne derece çektirildiğini göstermek, adalet adına kişiye ne derece acı verildiğini ortaya koymak amacıyla yaptık. Beraat hükümleri, ağır mahkûmiyet hükümlerine dönüşürken, ağır mahkûmiyet hükmünden hafifine geçirilirken ve tekrar ağır mahkûmiyete geri dönülürken Şadi Alkılıç'ın da, zaman zaman cezaevine konulup çıkartıldığını, sonra tekrar çıkartıldığını belirtmek gerekir. Bunca birbirine karşıt işlemler içinde altı yıl bir insanın süründürülmesi, adaletin maksadının çok dışına düşmekte ve işkence durumuna girmektedir. Çağımızda, engizisyon işkencelerine yer yoktur. Hele adalet adına engizisyon işkencesi yapılamaz. Alkılıç dâvasının gelişimi kendisi için olduğu kadar, gerçekten adaletten yana olanlar için de engizisyon işkencesi durumuna girmiştir. Bu arada bu işkenceyi tamamlamak için adalet bakanlarının meclis kürsülerinden anayasaya aykırı olarak adaleti etkileyici beyanlarda bulunduğunu da belirtmek gerekir.

Alkılıç dâvası gerçek demokratik düzenlerde aklın alamayacağı ve hukukun dışına düşen bir sonuca varmıştır.

1 Yargıtay Ceza Genel Kurulu, nereden hükmediyor, delilini nereden buluyorsa, Alkılıç'ın yazısının salt benimsediği fikirlerin propagandasını yapmak için gazetenin açtığı yarışmaya katıldığını belirtmektedir. O zaman, Yargıtay şunu açıklığa kavuşturmalıdır: yazının yayınlanmasını Alkılıç mı sağlamıştır? Yazının yayınlanması gazetece gerçekleştirilmiştir ve bu yazıyı yayınlayıp yayınlamamak hususunda gazete tek yetkili olan yerdir. Öyleyse, Alkılıç'ın *yazıyı yayınlayarak propaganda yaptığı* iddiası gerçeğe aykırıdır. Nitekim Yargıtay 4. Ceza Dairesi de fiilin propaganda olamıyacağını belirtirken aynı husus üzerinde durmuştur.

2 142/1. madde aynen İtalyan Ceza Kanununda da mevcuttur. Fakat İtalya'da hiç kimsenin aklına bir gazete yazısını, Alkılıç'ınkinden çok daha sert olsa dahi, cezalandırmak gelmemektedir. Alkılıç dâvasının dosyasında mevcut Saragat, Nenni gibi düşünür ve politikacılara ait mektuplar Alkılıç'ın yazısının cezalandırılmak istenmesinden doğan hayretin ifadesi olan beyanlarla doludur. Hayret etmemek de elden gelmez. Bu düşünürlere göre demokratik olduğunu iddia eden bir ülkede salt düşüncenin açıklanmasının cezalandırıldığı görülmüş değildir. Nitekim, İtalyan Ceza Kanunu uygulamasında da, maddenin, sadece anayasanın kabul ettiği esaslar dışında düzenin değiştirilmesi için halkın somut bir şekilde eyleme itilmesi fiilini cezalandırdığı kabul edilmektedir. İtalyan hukukçularına göre, sosyalizm, komü*nizm propagandası yapmak*, bu *düzenlerin yerleşmesi* için cebri gerekli görerek bunun doktriner açıklamasını yapmak suç sayılmamaktadır (1). Suç olarak kabul edilen husus, halkın, bir düşünce açıklaması dışında, cebri yollara tahrikidir. Düşüncenin konusu ne olursa olsun, çağımız bunun cezalandırılamıyacağını kabul etmektedir. Bu kısaca belirtilen hususlar bilimsel gerçeklerken, Yargıtay, Alkılıç'ın «istihdaf eylediği maksatları» gerçekleştirmek için söz konusu makaleyi yazdığını ileri sürmektedir. Bu ifade tamamen *bilim dışı, hukuk dışıdır. Bir makale bir maksadın* gerçekleşmesi için «fiil» olarak kabul edilemez. Bu yazıyı cezalandırmak anayasa dışı bir fiili değil, doğrudan doğruya düşünceyi cezalandırmak demektir. Tarihsel sorumluluktan kurtulmak için, bu noktaların aydınlatılması gerekir.

3 Anayasa Mahkemesi, 141,142. maddeleri Anayasaya uygun sayarken, bu maddenin düşünceyi cezalandırmadığını, cebri eylemleri cezalandırdığını, anayasanın sosyalizme imkân tanıdığını ve 141,142. maddelerin bu imkânı kaldırmadığını ileri sürmüştür. Yargıtay ise, düşünceyi, sosyalizmi, düşünce açıklama haklarını sınırlayan kararıyla, Anayasa Mahkemesi'nin düşüncesini yalanlar duruma düşmektedir. Yargıtayın bu kararı karşısında, ya Yargıtay 141,142. maddeyi esas şumulünün dışında uygulamıştır ve bu durumda hukuki hata yapmıştır; yada Yargıtay 142. maddeyi doğru uygulamıştır, bu durumda Anayasa Mahkemesi'nin 142. maddeyi anayasaya uygun sayarken ileri sürdüğü gerekçeler yanlıştır ve sonuçta 142. madde anayasaya aykırıdır. Bizim bu konudaki kanaatimiz, Anayasa Mahkemesi'nin kararı 142. maddenin Anayasaya uygun sayılabilmesi için yeterli değildir. Fakat ayrıca Yargıtay da 142. maddeyi olayda yanlış uygulamıştır. Biz bu inançtayız. Fakat gerekli olan bir insanı altı buçuk yıl hapse mahkûm eden Yargıtayın bu sorunlar üzerinde durması ve sorunları aydınlığa çıkartmasıydı.

ALKILIÇ'ın dâvası üzerinde hukuk açısından daha duracak değiliz. Her yanıyla hatalı bir karar karşısında olduğumuz inancı içindeyiz. Yargıtay 4. Ceza Dairesince Alkılıç aleyhine verilen kararın İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nce incelenmeden alelacele Genel Kurul'ca bozulmasının da âdil olmadığını sanıyoruz.

Hukuki hatalar, antidemokratik ve anayasaya aykırı yasalar ve başkaları. Gerçek olan Şadi Alkılıç'ın çağımızın bir Dreyfüsü gibi yeniden yıllarca hapse konulacağıdır. Beyler, paşalar, yurtseverler, adalet düşkünleri, gözünüz aydın Alkılıç hapse giriyor. Bilmem rahat uyumanız için yetecek mi bu?

(1) Bu konuda bk. ÖZEK, 141-142, İstanbul 196[illegible] s. 98-111

Hoşça kalın genç d

Yol göründü «yine garip ser'ime»... Bizim serüven bittiği yerden başlıyor: Şu günler içinde hapis edecekler beni.

Bomboş kafalı —daha doğrusu kafasız— yaratıkların ağır ve ters davranışları.. İnsanlığın çok altında bir yığın acı gerçek... Bu karanlık filim yeniden başlıyacak.

«Girdik bu şanlı cenge,
Çekmek gerek belasını.»

Sen vatansevermişsin, sen bu yoksul halkın kurtuluşu için hapse giriyormuşsun.. Kim okur kim dinler?. Kim anlar? Yine polisler, yine jandarmalar, yine gardiyanlar: Zincirler, karanlık odalar.. Pireler, tahtakuruları, fareler... Ya bunlar da olmasa ben ne yaparım?.

Kelime bulamıyorum; buna en büyük ve namuslu hukukçular (feci adli hata) **diyorlar...**

Adli hata... Adli hata... Yedi yıldır benim maddi hayatım perişan oldu, hayatım gidiyor.. Hata, ha?

Askerlikteki gibi: Yat, diyorlar.. Yatıyoruz...

Kalk! diyorlar, kalkıp hapisten çıkıyoruz. Yürü, diyorlar, sürgünden sürgüne gidiyoruz, şimdi yine yat, diyorlar, çaresiz yatacağız. İşte yaptıkları hata bukadarcık...

Bir insan inandığı fikri gazetede yazdı diye altı yıl hapis, iki yıl sürgün ve müebbeden amme haklarından yoksun bırakılsın... Yok, böyle şey çağdaş dünyada.

Ne yapalım:

Kimisi mebus olur, kimisi hapse girer,

Bu düzende kör tuttuğunu öper.

Ben, Adalet Tarihinin bu kadar feci bir adli hataya düşmemesi için çok uğraştım, Yüksek Mahkemelere yazdığım dilekçelerde aynen: «Ben, kendimi kurtarmak için değil, siz hakimleri ve adaleti kurtarmak için bu savunmayı yapıyorum, yoksa inandığım sosyalizm yolunda, bu zavallı yoksul Türk halkı uğruna bir değil, bin Şadi Alkılıç feda olsun.» **dedim.**

Ne dedikse kâr etmedi. Dünyanın ve Türkiye'nin en ünlü profesör, düşünür, şair, yazar ve hatta Cumhurbaşkanları benim mahkûmiyetimi protesto ettiler... Yine de HAPİS!..

Bu bir D

CUMHURİYET gazetesinin düzenlediği «Yunus Nadi Armağanı» yarışmasının konusu, 1962-63 yılında Türkiye'nin kurtuluş yolunun «Liberalizm mi yoksa sosyalizm mi» olacağı idi.

Yarışmaya yüzlerce yazı geldi. 1938 Harp Okulu olayından beri hapislerde, sürgünlerde çile çeken bir aydın, bir düşünür olan Şadi Alkılıç da, fikir ve kanaatini **«Türkiye'nin tek kurtuluş yolu: Sosyalizm»** başlıklı yazısında açıklamış, ancak memur olduğu için **«Hikmet Alkılıç»** takma adını kullanmıştı. Yarışma jürisi, yüzlerce yazı arasından bu yazıyı **«yayınlanmaya değer»** bularak seçti ve yazı 12 Aralık 1962 tarihli Cumhuriyet'te yayınlandı.

Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 16.6.1964 günlü kararına göre, Alkılıç'ın yazısında, **«gerçekçi ideal taşımayan yöneticilerin, bencil ve çıkarcı zümrelerin elinde, bilimsiz bir politikanın baskısı altında yoksul ve perişan hale gelen Türk Milletinin tek kurtuluş yolunun sosyalizm olduğu, artık bekleyecek zaman kalmadığı ve derhal sosyalist prensiplerinin benimsenmesi gerektiği ifade ve izah olunduktan sonra, bunun tahakkuku için (sosyal adaletsizliklere, haksızlıklara, insanların insanlara kul olup sömürmelerine karşı isyan duyguları taşımak,) (bütün mal ve mülkün devletleştirilerek ilim yoluyla ortaklaşa kullanılmasına inanmak,) (sermayedarlığın, ağalığın, beyliğin, patronluğun, özel sektör bir deyimle mülkiyetin kaldırılması gerektiğini anlamak), (bütün işlerin ve işletmelerin, tekmil gelirleri devlet tarafından pay edilmesini istemek gerektiğini)»** söylüyordu.

Ancak, 5.6.1963 tarihli Amerikan Newyork Herald Tribune gazetesinin başyazısına göre bu **«makale bugün herhangi bir Avrupa ülkesinde hiçbir tepki yaratmayacak özelliktedir. Fakat son kırk yıldan beri solculuğun bir tabu haline geldiği Türkiye için bu, bir istisnadır... Yazıda işaret edilen adaletsizliklerin ve kusurların çoğu Türkiye'de halen mevcuttur. Bundan daha önce çok söylenmiş ve özellikle 1960 yılında, Menderes'in devrilmesi ile sonuçlanan askeri hükümet darbesinden sonra sol eğilimli birçok gazetede yayınlanmıştır. Bununla birlikte bu tenkitçilerin çoğu şimdiye kadar entellektüel planda kalmış ve büyük halk çoğunluğu tarafından kolayca anlaşılmamıştır. Fakat Şadi Alkılıç'ın makalesinin açıklığı ve güçlülüğü okuyan herkesin anlayabileceği yada okumayanlara anlatılabilecek nitelikte olmasıdır.»**

•

Makale yayınlanır yayınlanmaz, İçişleri Bakanlığının emri ve İstanbul Emniyet Müdürlüğünün 14.12.1962 günlü, 20370-2022 sayılı yazısı ile, İstanbul Savcılığınca **«incelenmesi»** istendi. Bu arada savcılığa çeşitli kişilerden altı ihbar mektubu geldi. Ve... yazının yayınlanmasından 12 gün sonra, Alkılıç ile gazetenin sorumlu müdürü Kayhan Sağlamer, **«bizim fikir adamlarına hürmetimiz vardır, fakat ne yapalım, maalesef elimizdeki kanunlar böyle»** diyen 9. Sulh Ceza hakiminin kararıyla Sultanahmet Cezaevine gönderildiler. Tevkiften sonra, 6 Ocak 1963 sabahı Alkılıç'ın evi bir siyasi komiser ile iki polis tarafından basılıp tethiş usulü ile köşe-bucak arandı. Birtakım kitaplar ve yazılar götürüldü. Bunlar üzerinde inceleme yapan bilirkişilerin, bunların suç teşkil etmediği yolundaki raporu üzerine Basın Savcılığı takipsizlik ve **«alınan kitap ve evrakın iadesi»** kararı verdiyse de, çöp sepetinden çıkan bir kâğıttan bilirkişi raporuna aktarılan bazı cümleler, Yargıtay 1. Ceza Dairesince Alkılıç aleyhine delil olarak kabul edildi.

«Alkılıç dâvası» günün konusu olmuştu artık... Başbakan İsmet Paşa, dâvanın fikri-adli yönünü bir yana bırakarak Cumhuriyet gazetesi yazıişleri müdürü Kayhan Sağlamer'i düşünüyor, **«Kayhan'a yazık oldu»** diye hayıflanıyordu. Bu, bir bakıma Kayhan lehine bir göz kırpmaydı. Nitekim kısa bir süre sonra, Kayhan Sağlamer Basın Kanunu'nun **«yazıyı mahiyetini bilmeden yayınlayan sorumlu müdürlerin sorumluluktan kurtulacağı»** yolundaki maddesine göre tahliye edildi. Oysa Alkılıç, gönderdiği makalenin altına **«mahzur görülen kısımlar çıkartılsın»** diye açıkça yazmıştı. Yazının yayınlanmasını uygun bulan jürinin, hiç olmazsa Sağlamer'in aynı sorumluluğu paylaşması gerekiyordu. Makale orijinalinin alt kısmının gazete idarehanesinde kesildiği hem dosyadaki bu belge ile, hem de Yaşar Kemal'in şahitliği ile anlaşılmıştı. Alkılıç'ın deyimiyle, **«tabanca (yani yazı) Şadi Alkılıç'ın idi ama, patlatan Kayhan Sağlamer idi..»**

Ne var ki, görülmekte olan dâvalar hakkında mütalaa yürütülemeyeceğini öngören kanun hükmüne ve dâvanın 4 Ocak 1963 günü İstanbul 1. Ağır Ceza mahkemesine sevkedilerek son tahkikata başlanmış olmasına rağmen, İnönü'nün koalisyon hükümetinde Adalet Bakanı olan Profesör Abdülhak Kemal Yörük, Senato kürsüsünde makaleyi okuyup, «**Bu makale de komünist propagandası değilse, komünist propagandası başka türlü nasıl olur»** dedi ki bu, mahkemeye yöneltilen bir başka baskıydı, üstelik hukuk profesörü olan bir adalet bakanının yaptığı baskı... Bakanın baskısı, tarafsız gazetelerce ve bakanın kapısına «istifa et» yazılı döviz bırakan bir sendika başkanınca protesto edildi.

İstanbul 1. Ağır Ceza Mahkemesi, bu baskılar karşısında dâvaya bakmaktan çekildi (istinkâf etti), bunu, dosyanın sevkedildiği 2. Ağır Ceza Mahkemesinin aynı nedenlerle çekilmesi izledi... Dosya 3. Ağır Ceza Mahkemesine gelince, yazı Anayasa profesörü Hüseyin Nail Kubalı, İktisadi Doktrinler Tarihi Doçenti Oktay Yenal ve İktisat Profesörü Hâzım Atıf Kuyucak'tan ibaret bilirkişi kuruluna havale edildi. Kubalı, raporunda bu yazı için, **«yüksek ahlâki değerde bir dünya görüşünün ifadesidir. Bu makale bize meşhur ve vatanperver Jean Jaures'in barışçı enternasyonalizmini hatırlatıyor»**, «**tam ilmi ve mukayeseli ölçülerle tetkik olunduğu zaman açıkça anlaşılıyor ki, Şadi Alkılıç komünist propagandasını yapmamaktadır»** diyor, Doç. Dr. Oktay Yenal ise kanaatini, **«Çoğunluk yoksullarda bulunduğundan (sosyalizmin kanun zoru ile tatbikatı demokrasi kurallarına da uygun düşecektir) cümlesi Şadi Alkılıç'ın makalesinde bulunmaktadır. Bu cümle dikkate alınırsa makalenin komünist propagandası olarak yorumlanmaması doğru olur»** şeklinde belirtiyordu. O zaman Amerikan firmalarından ayda 30 bin lira ücret almakta olan Prof. Hâzım Âtıf Kuyucak ise, raporunda, yazıda suç bulunduğunu ileri sürmekteydi.

3. Ağır Ceza Mahkemesi, bu raporlar üzerine Alkılıç'ın tahliyesine karar vermişti ki, Alkılıç tahliye edilene ka-

ostlarım

Bütün bu olaylar içinde ben keder değil, gazap duydum. 1938'de genç bir Harbiyeli iken tattığım sosyalist heyecan, sosyalist iman hâlâ bütün hızı ile yaşlı yüreğimde çarpmaktadır.

En büyük kederim, dünyada ve Türkiye'de sosyalistler arasında çıkan çekişmelerdir, beni bundan çok hiçbir şey kahredemez. Bütün dünyanın gerçek sosyalistlerini ayırmadan seviyorum. Hepsine kalpten bağlıyım. Sosyalizmin temelinde bağlılık, sevgi, beraberlik vardır, genç arkadaşlar bunu hiç gözden kaçırmayınız.

Kapitalistler ve kompradorlar karşımızda birleşirken biz tek tek çarpışamayız, esir ve rezil oluruz... Sosyalistler arası tartışmalar aile içinde kalmalı, dışarı sızmamalıdır.

Sosyalizm, herşeyden önce bir sosyal disiplindir. Başıbozuk düzensizlik değildir.

Genç sosyalist arkadaşlarım, sosyalizmin aşırısı, ortası, ılımlısı, yavaşı, hızlısı olmaz, olamaz. Sosyalizm matematik gibi kesin bir bilimdir, sosyalizm bir çeşittir. O kadar...

Türkiye sosyalistleri birleşmeye, toplanmaya mecburdurlar, öbür yollar çıkmaz sokaktır.

Sosyalist olmanın beş ana şartı vardır:

1 — Sosyalizme inanç (iman halinde, korkusuz, ölesiye).

2 — Sosyalist bilgi.

3 — Örgütlenme istek ve kabiliyeti.

4 — Dayanışma azim ve iradesi.

5 — Eylem'e, aksiyona ve iktidara süratle geçme ihtirası.

Sosyalist arkadaşlarımızı bu şartlara göre yetiştirin.

Hapis olmak bir sosyalist için hedef değildir, bundan mümkün olduğu kadar kaçınacaksınız... Ama, hapislik gelip çattığı zaman da, maddi hayatınızı, istikbalinizi param parça etse bile, hapisliği gülerek, gurur ve cesaretle karşılıyacaksınız.

Unutmayınız ki, sırf hapis edilişlerinin verdiği sosyal ve enternasyonal tepki ile sosyalist dâvaya büyük hizmet etmiş, hapislikleri ile, hattâ ölümleriyle başlı başına yaygın bir sosyalist propagandaya vesile olmuş nice sosyalist arkadaşlarımız vardır.

Yollarımız açık ve güneşlidir!..

Yürüyelim arkadaşlar...

Şadi ALKILIÇ

Şadi Alkılıç yıllarca demir parmaklıklar arkasında tutulmuştu. Dört yıl daha hürriyetinden yoksun kalacak...

eyfüs dâvasıdır!

dar tam on ay tutuklu kalmıştır. Bu süre içinde mahkemeye Prof. Bahri Savcı, Prof. Sadun Aren gibi Türkiye hukuk ve ekonomi bilginlerinden, Bertrand Russell, J. Ayer, Maurice Dobb gibi ünlü düşünürlerden, İtalya Cumhurbaşkanı olan Saragat'tan ve eski İtalyan Başbakanı Prof. Nenni'den yazıda komünizm propagandası bulunmadığını açıklayan gerekçeli mütalaalar geldi.

Uluer Yüceöz'ün başkanlık ettiği, Nejat Yavuz ile İsmet Paksoy'un üyesi bulundukları 3. Ağır Ceza Mahkemesi, nihayet 29 Şubat 1964 günü, oybirliği ile beraat kararı vermiş, bunun üzerine Alkılıç tekrar memuriyetine tayin edilmiştir. Ancak, idarî bir kararla İstanbul'dan Sivas Sağlık Kolejine müdür muavinliği göreviyle «sürgün» gönderilmiştir. (Alkılıç cezaevine girmeden önce Sağlık Bakanlığı İkmal Depoları İstanbul müdürü idi).

«Alkılıç dâvası», 3. Ağır Ceza Mahkemesinin verdiği bu beraat kararıyla da sona ermedi; İstanbul Savcılığının itirazı üzerine beraat kararı Yargıtay 1. Ceza Dairesince, bilirkişi raporlarına itibar edilmeden, Alkılıç'ın «sosyalizm kelime ve perdesi arkasına gizlenmek suretiyle komünizm propagandası yaptığı» gerekçesiyle bozuldu, 3. Ağır Ceza Mahkemesine iade edildi. Başkan Uluer Yüceöz ile üye İsmet Paksoy'un ilk duruşmada verdikleri büyük yankılar uyandıran kararda, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin bozma kararı için «gerek delil müessesesini ve gerek delilleri mahkemenin serbestçe takdir hakkını bir tarafa iten ve adalet tarihinde eşine rastlanmayan bir eda taşımaktadır» diyerek dâvaya bakmaktan çekildiler. Böylece, İstanbul Birinci, İkinci ve Üçüncü Ağır Ceza Mahkemeleri Alkılıç dâvasından çekilmiş oluyorlardı. Bunun üzerine dâva dosyası 5. Ağır Ceza Mahkemesine sevkedildi ve bu mahkeme de beraat kararı verdi. Ama bu kere de Başsavcılık bozma isteyerek dâvayı Yargıtay Ceza Daireleri genel kuruluna intikal ettircezalandırılması gerektiğini ileri sürdü. Önce beraat kararı veren 5. Ağır di. Önce beraat kararı veren 5. Ağır Ceza Mahkemesi, kanun gereğince bu karara uymak mecburiyetinde olduğundan Alkılıç'ın «6 yıl 2 ay hapsine, 2 yıl sürgün edilmesine, müebbeden amme haklarından mahrumiyetine» karar vermek zorunda kaldı.

Dâvanın bu safhasından sonra Alkılıç ikinci defa hapse girmiş ve 1967 mayısına kadar Toptaşı Cezaevinde kalmıştır. İkinci hapislik, dâvayı yalnız Türkiye sınırları içinde kalmaktan, günün konusu olmaktan da çıkardı; Alkılıç «yılın mahkûmu» ilan edildi, dâva dünya çapında önem kazandı.

Ankara'da toplumcu avukatların kurduğu dernek Alkılıç'ın savunmasını üzerine alıyor, merkezi Londra'da bulunan ve Birleşmiş Milletler Teşkilatı ile istişari mahiyette birlikte çalışan Uluslararası Af Kurumu (Amnesty International) ile Londra'da Selma Asworth'ün kurduğu Kardaş Derneği, Alkılıç'ın tahliyesi için Cumhurbaşkanına, başbakana, adalet bakanına, Yargıtay başkanlığına mektuplar yazıyorlardı. Merkezi Cenevre'de bulunan Beynelmilel Basın Enstitüsü de yayınladığı broşürle Alkılıç dâvasını dünyanın her yanına duyurmuş, çeşitli memleketlerden Alkılıç'ın beraat ettirilmesi için Yargıtay Başkanlığına pek çok mektup gelmiştir. O zamanki Yargıtay Başkanı İmran Öktem, 1967 adli yılını açış konuşmasında bu mektuplardan sözaçmıştır.

(Dâvanın bu yönleri ile ilgili geniş bilgi, ANT'ın Birinci cildinde vardır.)

Alkılıç, bu arada 5. Ağır Ceza Mahkemesinin ikinci defa verdiği mahkûmiyet kararını da temyiz etmiş, dosya yeniden Yargıtay 1. Ceza Dairesine gönderilmişti. Alkılıç, avukatlarının muhalefetine rağmen, daha önce kendisini mahkûm etmiş bulunan 1. Ceza Dairesini reddetmiş, bunun üzerine 1. Ceza dairesi dâvaya bakmaktan çekildiğinden, dosya 4. Ceza Dairesine gönderilmiş ve bu daire de daha önce Ceza Daireleri Genel Kurulunca verilen (komünizm propagandasından) mahkûmiyet kararını bozmuş «Türkiye'nin tek kurtuluş yolu: Sosyalizm» yazısıyla «komünizmi övme» suçunun işlendiğini kabul edip (Ceza Kanunu 142/3), Alkılıç'ın bu suçun cezası olan bir yıldan çok daha fazla bir süre hapishanede kalması dolayısıyla tahliyesine karar vermişti ve böylece, daha üst bir kuruluşun, Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulunun kararını daha alt bir kuruluş (4. Ceza Dairesi) bozuyordu.

Alkılıç tahliyesinden sonra da 24 yıllık devlet memuru olduğu halde, uzun süre tayin bekledikten sonra yine sürgüne, bu kere Siirt Sağlık Kolejine öğretmen olarak tayin edildi. Fakat Alkılıç'a öğretmenlik yaptırılmadı; «Sağlık Müdürlüğü idari müşaviri» sıfatını verdiler ama hiçbir iş vermediler. Siirt'te de Milli Emniyet takibinden kurtulamayan Alkılıç, ancak Milli Emniyetin verdiği «Doğuda bulunması sakıncalıdır» yolundaki rapordan sonra İstanbul'a tayin edildi. Son olarak Yargıtay Ceza Genel Kurulu, Yargıtay Başsavcısının itirazı üzerine, 4. Ceza Dairesinin kararını da bozarak, geçen sayımızda yayınlanan ilamı ile Alkılıç'ı 142/1 den (komünizm propagandası), beş oy farkı ile mahkûm etti. Kararın ilginç yönü, İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesi Alkılıç hakkında mahkûmiyet kararı vermediği, ancak Genel Kurulun daha önce verdiği karara uyduğu halde, bu son kararda, «mahkûmiyet kararının onandığı»nın ifade olunmasıdır. Yani Ceza G. Kurulu kendi kararını kendisi onaylamış olmaktadır. Alkılıç'ın dosyası İstanbul'a gelmiş ve infaz için savcılığa gönderilmiştir. Alkılıç'ın bugünlerde tekrar cezaevine girmesi beklenmektedir.

Türk adalet tarihine büyük bir adli hata olarak geçecek duruşmada mahkûm olan Şadi Alkılıç ve beraat eden Kayhan Sağlamer...

ZEYTİN SAVAŞI

Tefeci ve aracılar zeytin emekçisini nasıl sömürüyor ?

Afet Muhteremoğlu ÇIRAKMAN

Ahmetçe Köyünde zeytin toplayıcılarından bir grup..

KENTLERDE birinci sınıfının kilosu elimize dokuz liralara geçen zeytinyağının öyküsünü anlatmak için seçtiğim zeytinci köyünü tüm yaşayışıyla tanıtmak istiyorum. Bütün geliri zeytin ağaçlarına bağlanmış olan Çanakkale, Edremit yöresinden tipik bir zeytinci köyü olarak seçtiğim Ahmetçe köyü bu ürünün çilesini yüzyıllardır çekmektedir. Fabrikacılarını, alım - satıcılarını kısa zamanda kalkındırıp kent yaşayışlarına götüren zeytin, işçilerine, toplayıcılarına, hattâ küçük toprak sahiplerine hemen hemen hiçbir şey getirmemiştir.

Kendi köyüm olan bu köyü bütün insanlarıyla, evleriyle, görüp geçirdikleriyle, bulmak zorunda oldukları eğlenceleri; töreleri, kavgaları, ölümleri, evleri, tarlaları ve bulunmaz görünümüyle yıllardır tanırım. Yıllardır bu köyde çok az değişiklik oldu. Evler, ninemden, onun ninelerinden beri aynı evler, sokaklar aynı taşlı, iğri büğrü, pis sokaklar, evlerin içi, evlerin eşyaları, köylülerin üstbaşları az az değişikliklerle hep aynı. Kavgalar aynı nedenlerle çıkıyor. Kız alıp vermelerde, hep aynı durumlar gözetiliyor. Bayramlarda aynı çama atılan urganlarda kadınlar, kızlar salıncağa biniyorlar da erkekler de ellerde rakı şişeleri, mezarlık kıyısına çömelip onları gözlüyorlar. Eskiye göre verim artmış zeytinlerde. Öyle diyorlar yaşlılar. Bunu da «bet bereket» in artmasıyla açıklıyorlar çoğunluk. Aslında gübreleme, tımar, bakım ayrımıdır verimi arttıran. Savaş yıllarında, köyün erkekleri tüm savaşa gitmişlerken, kadınlar da boğaz kaygısıyla sefil olurlarken, bakımsız, tarımsız kalan tarlalar, zeytinin değerini gitgide iyice anlayıp her bir ağaca çocuk bakar gibi özenle bakan yeni kuşakların elinde yıl geçtikçe daha iyi ürün veren yerler olmuştur. Ne ki yaşayışlarda değişen bir şey yok. Toplayıcılar, elli yıl önce çocuk yada genç insanlar olarak toplayıcıydı. Aynı kovuklarda otururlardı, gene aynı taş mahzenlerde oturuyorlar. Çocukları, torunları gene toplayıcıdır. Bazıları dişlerinden tırnaklarından ayırıp bir iki parça tarla alarak durumlarını bir parça düzeltmişler.

Tarla, zeytin ağacı bu köyün her şeyidir. Sırf tarlalar başka ellere geçmesin diye kızlar kardeş çocuklarıyla evlendirilir çoğunlukla. Dünürler arasında, ana baba - evlât arasında, akrabalar arasında ve ençok da karı koca arasında tarlalar yüzünden her zaman kavga, her zaman anlaşmazlık, her zaman bir tedirginlik vardır.

Yüzyıllardır Türkiye'ye yağlık zeytin çıkaran bu bölgenin en büyük köyüdür Ahmetçe. Gene de elektriği yoktur, kaç tane çeşmesi vardır da köyün çevresinde, bir türlü köyün içine getirtilmemiştir. Kadınlar sabah akşam sırtlarına bağladıkları testilerle taşırlar suyu. Zenginler evlerinin altlarına ikiüç bin lira harcıyarak sarnıçlar yaptırmışlardır. Tulumbalarla çekilen su rahatça kullanılır. Bu yüzden köyün içine getirilecek su işinde ipe un seriliyor.

Tefecilik

Köydeki zenginlerin hepsi tefecilik yapar, yada yapmıştır. Tefecilikle zengin olan yeni zenginlerin de isimlerini sayıyor köylüler. Bu bir kısır döngüdür. Tefeci zengin olur en kısa zamanda, zengin de tefecilik yapar. Gizli saklı değil hem de açık açık yapılır tefecilik ve de saygı görür para gücüyle köylüden. Hemen adının sonuna bir «efendi» takılarak ünlenir. Tefecilerin evleri bile, karılarının kızlarının giyinişleri bile başkadır köylülerden. Evlerine süslü, kent işi mobilyalar alırlar. Kent evlerinin planlarına uygun evler yaptırırlar. Bir ayakları İstanbul'dadır. Oralarda çocuk okuturlar, kız, oğlan evlendirirler. Ama gelirlerinin bağlı olduğu bu güzel görünümlü, güzel havalı, güzel sulu köyü bırakamazlar.

Edremit'te kurulmuş olan Zeytin Üreticileri Kooperatifi bir bakıma küçük toprak sahiplerini bu bakımdan ferahlatmıştı. Kârdan avans alıyorlardı başlangıçta fakat şimdilerde avans alamaz olmuşlar. Nedeni de her elinde «tavsiyekağıdı» olanın, her «dayı» lının; «arka» lının kooperatife memur olarak alınması. Yapılacak işten çok iş yapacak adam olduğunu söylüyorlar köylüler. Bu adamların aylıklarını verebilmek için köylülerin kârdan alacakları avanslar verilmez olmuş. Birçoğu kooperatiften çıkmayı düşünüyorlar. İyi olmıyan ortamlarda en iyi kuruluşlar bile laçkalaşıyor, yararsız kurumlar haline nekadar çabuk ve kolaylıkla getiriliyor. Tefecilerin modası hiç geçmiyecek bu gidişle. Çünkü her zaman az gelirli köylünün paraya gereksinecek durumları oluyor. O zaman mahsulünü o yılki parayla tefeciye kapatıyor. Bazıları bu yolla sade mahsulünü değil, tarlalarını, topraklarını da tefecilere kaptırmışlardır. Bunların öyküleri her evde anlatılır, öykülere her yıl bir yenisi eklenir.

Toplayıcılar

Zeytinciliğin en büyük yükünü bu insanlar çeker. Ellerine geçen para bütün yıl bekledikleri bu dört ayda kazandıklarından ibarettir. Yüz yıl öncelerine kadar bayırlarda zeytin, düzlüklerde ve çukurlarda pamuk ve ekin ekilirmiş. Ondan sonraki yıllarda dikme şeklinde, düzlüklerde ve denize yakın yerlerde de yağlık zeytin yetiştirilmeğe başlanmıştır. Aşağı yukarı bir yüzyıldan beri yoğun bir zeytinciliğin görüldüğü bu köyde zeytin hakkında bir tek ölçü, bir tek sayı, bir tek not bulamadım. Oysa salt Ahmetçe

Bu da peynir sömürüsü !

Ele alınması gereken bir sorun daha var Türkiye'de Hoş, öyle bir şey göster ki sorun olmasın deseniz bulamayız ya...

Bizim anlatmak istediğimiz peynircilik. En fakirinden en zenginine dek sofrasından eksik olmayan beyaz peynir de bir sömürü oranıdır. Mandıra sahibi kâr eder, aracı kâr eder, satıcı kâr eder, geçemediğimiz beyaz peynir pahalılık acısıyla midemize oturur.

Bildiğiniz gibi peynir sütten yapılır. Süt üreticisinin gider ve geliri ise şöyledir.

100 koyun için gider :

3000 kg. arpa	1800 Lira	(60 Krş. tan)
Çoban parası	3000 Lira	
3000 kg sap	750 Lira	(25 Krş. tan)
2000 kg saman	200 Lira	(10 Krş. tan)
Koyun sahibinin emeği	3000 Lira	
Yiyecek giyecek gideri	2000 Lira	
Zarar ziyan ödemesi	300 Lira	
100 kg Tuz	150 Lira	
TOPLAM	**11.200 Lira**	

Gelir :

175 kg. yapağı	1075 Lira	(850 Krş. tan)
4000 kg. Süt	6000 Lira	(150 Krş. tan)
90 tane kuzu	9000 Lira	(100 liradan)
TOPLAM	**16075 lira**	

Fark : Yalnız farka geçmeden önce, giderlere katılması zorunlu harcamalar var. Örneğin; 90 kuzu doğar doğmaz satılmaz. Satılacak duruma gelinceye dek bakılır. Bunun için de 2000 lira katmak gerek. O zaman fark 2875 lira olur.

Böylece 100 koyun sahibi bir çiftçi, bir yılda, emeği ve malıyla 2875 - 3000 lira kazanmış olur.

Buna karşılık üretilen sütü işleterek peynir yapan mandıra sahibinin kazancı ise şöyledir.

Gider : (Günde 25 teneke peynir üreten mandıra için)

122 500 kg süt için	183750 Lira	(150 Krş. tan)
1 usta, 2 usta yardımcısı 3 yamak için (toplam)	11000 Lira	
4 arabacı için	4000 Lira	
Araçların amortismanı	10000 Lira	
1750 teneke için	8750 Lira	(5 liradan)
Süt ısıtma için	1500 Lira	
Buzhane için	4375 Lira	(250 Krş. tan)
Tuz için	250 Lira	
TOPLAM	**223625 Lira**	

Gelir :

1750 teneke peynir üstüste 160 liradan: 280 000 Lira

Fark :

280 000
223 625
----
56 375 Lira

Görülüyor ki mandıra sahibinin anaparası, kendi hiç emek katmadan, 50.000 liranın üzerinde kazanç sağlamıştır. Buna karşılık, peyniri üretenlerin toplamı, onun üçte birine yakın bir kazanç sağlamışlardır. Kaldı ki mandıra sahibi anaparanın tümünü elinde bulundurmak zorunda değildir. Süt üreticisini avansla bağlayıp paranın tümünü sonra ödeyebilir. Çalıştırdığı işçiler hakeza. Sonra banka kredileri de kendine açıktır.

Amacımız tüm ayrıntılarıyla sorunu ortaya koymak değil. Sadece kamuoyuna duyurmak ve tartışılmasını sağlamaktır. Bu, böyle sürmemelidir.

Not : Mandıra mevsimi 70 gündür. Buradaki fiatlar Trakya bölgesi fiatlarıdır.

Yaşar DOGRU

Ahmetçe Köyü'nün evlerinden ve ev eşyasından tipik bir örnek..

köyüne bağlı topraklarda 80.000 zeytin ağacı vardır. 80.000 ağaçtan 4 - 5.000 ton zeytin çıkar her yıl. Bu, 250.000 kilo yağ eder.

Zeytincilerin, zeytin toplayıcılarının, fabrika işçilerinin hakları konusunda bir şeyler yapmanın zamanı geldiği halde ortada bir kıpırtı görünmüyor. Oysa Ayvacık, Ezine, Bayramiç'ın bir kısmından, köylerden, yörük obalarından kışın Ahmetçe yaylasına akın akın toplayıcı gelir.

Toplayıcıların hepsi kadındır. Sırıkçı denen silkiciler erkek olur. Kadınların gündelikleri çoğunlukla 5 liradır. Gündeliklerin çok seyrek olarak 6 ve 7,5 liraya çıktığı da görülür. Örneğin geçen yıl Vakıflar zeytin toplayıcılarına yedi lira ve ayrıca öğle yemeği vermiş. Bütün zeytin işçileri o zaman anlaşma yaptıkları yerlerden çıkarak Vakıflar idaresinin tarlalarında çalışmaya başlamışlar. Bu tehlikeyi bilen zeytinlik sahipleri bu yıl gündelikleri 6, hiç değilse 7 liraya çıkarmayı düşünüyorlar fakat bu karar kesin değildir, gündelikler gene olduğu gibi kalabilir.

Ekmek kavgası

Zeytin zamanı yakın köylerden ve yörük obalarından zeytin toplayıcılar gelir. Bir Demirciköy var örneğin, burayı aşağı yukarı iki saatten fazla bir yolu —bir saati dik, soluk kesici bir yokuştur— yayan gidip gelirler. Kimi zeytin sahipleri işçilerine oda tutar yada yaptırmıştır, her yıl o odayı kullanır. Zeytin toplama süresi olan dört ayı toplayıcılar bu odalarda geçirirler.

Odalar:

Yazın hayvan bağlanır, ahır olarak kullanılır. Bu odaların küçücük pencereleri vardır. Çoğunun camı yazdan kırılmıştır. Cam yerine çul örtülür yada tahta çakılır. Yerler çoğunlukla topraktır. Zeytin toplama zamanı yere bir hasır serilir ve işçilerin hepsi dört aylık yaşamalarına başlamak üzere üstüste bu dama tıkılırlar. Bazan işçilere yemek yapmaları için kullanmaları ve yemeleri için yağ, sabun ve zeytin verirler. Bazı zeytinlik sahipleri vermez. Bazıları da verdikleri yağları, sabunları işçilerin gündeliklerinden keserler. O zaman işçilerle işverenler arasında kavgalar, çekişmeler, anlaşmazlıklar çıkar. Kazandıkları paranın bir kısmının kesilmesiyle dertleri artan toplayıcıların ağlıya ağlıya köylerine döndükleri olur.

İşçiler genellikle kendi aşıklarını yanlarında getirirler. Bu aşıklar bulgur, tarhana ve undur. Sabah erkenden kalkıp ekmek yapmak, gece dönüşü yemek hazırlamak, çamaşır yıkamak, iş saatleri dışında yapılır. Bir damda ortalama on kişi kalır. Fakat o yıl ürün çoksa ve işçi daha fazla ise, tutulan işçilerin hepsi, mal sahibinin damında kalmak zorundadır. Ahmetçe'ye en çok işçi Çan'dan geliyor. Çan'lı kadınların türküde, oyunda öbür köylerden gelme işçileri bastırdıkları söylenir. Bir gece köy kadınları ve kızları toplandılar, bizim onurumuza darbuka çalıp türkü söylediler, harmandalı, karşılama oynadılar. Sonra da bu çok seyrek yapmaya fırsat buldukları küçük çılgınlığı açıklamak zorunluğunu duydular:

— Kışın damlarda vakit zor geçer...

Yarım bir gülümseyişle söylenen bu sözü unutamıyorum.

Fabrikalar

Yalı Ahmetçe'sinde sekiz yağ fabrikası var. Her fabrika ortalama 200.000 liraya mal olur. Hiçbir fabrikanın açılıp da kapandığı görülmemiştir. Bir fabrikanın aşağı yukarı günde sağladığı para ortalama üç yüz liradır. Ürün bol olduğu zaman fabrikalar çift vardiya çalışırlar. Kazançları bu paranın iki katı kadardır. Zeytincilerden ücret olarak 100 kiloda bir kilo yağ alınır. Bir baskı —vardiya anlamında— günde 6 - 7.000 kilo zeytin işler. Yüzde birden, bir baskıda 60 - 70 kilo fabrika ücreti alınır.

Fabrikada çalışanlar:
Üç hamal: Gündelikleri 12-15 liradır. İki baskıcı: 18-20 lira alırlar. Bir taşçı: 12-13 lira alır. Bir torba silkici: 10-12 lira alır. Bir cibre verici: 10-12 lira alır. Bir ateşçi: 12-15 lira alır. Bir yağcı: 12-15 lira alır. Bir makinist: Aylık 500 lira alır. Bir torba bağlayıcı: 15 lira gündelik alır. Bir kâtip: Aylık 300 liradır.

Fabrikada başlama ve bitme saatleri kesin olarak belli değildir. Havanın aydınlanmasıyla iş başlar, oniki baskı tamamlanıncaya dek sürer. İşçiler genellikle her yıl değişir. Yatacak yerler fabrika sahibi tarafından sağlanır. Yattıkları yerler pis ve bakımsızdır. Toplayıcılar nasıl bütün kış çamur, bit, pire içinde çalışıyorlarsa, fabrika işçileri de üç ay yağ içindedirler. Toplayıcılar genellikle sobasız evlerde, bazan ocak ateşiyle güç bir kış geçirirler. Fabrika işçileri de çalışma koşulları bakımından toplayıcılarla aynı durumdadırlar. Sağlık işleriyse Tanrı'ya bırakılmıştır. Hastalanan fabrika işçisi yada toplayıcı köyüne döner.

Yılda kazandıkları para, dört ay zeytinde çalıştıktan sonra ellerine geçen 600 liradan ibaret olan zeytin işçileri, Çanakkale'den İzmir'e kadar en az kazanan işçidir. Ayrıca, zeytin üreticisinin, küçük toprak sahibiyse, zeytinin bakımından ve gündeliklerin çokluğundan yakınmaları var. Sözgelimi, çift ve çapa gündeliklerinin çokluğunu ileri sürüyorlar. Set, ilâç ve gübre masraflarını da kattıktan sonra bir desti zeytinin çıkarımı elli liraya mal oluyor. Kilosu üç liraya mal olan zeytinyağının kilosu ise, içine çiçek yağları karıştırıldıktan ve saflığı azaltıldıktan sonra dokuz lirayı geçiyor. Burada en az kârı olan tüketiciyle üreticidir.

Önümüz kış. Zeytin mevsimi başlamak üzere... Aynı savaş bu yıl da olacak, birçok yıllar da.

Ahmetçe Köyü sokaklarında iki zeytin toplayıcısı

POLİTİKA VE ÖTESİ

mehmed kemal

Amerikan Emperyalizmi

Amerikan emperyalizmi günümüze ait bir sorun değildir. Tarihi bir yüz yıla varan geçmişi kapsar. Ama bizim yöneticilerimizin bazıları yeniden yeniye varmaktadırlar Amerikan emperyalizminin farkına. Hattâ Demirel gibi yöneticiler :

«— Amerikan emperyalizmini de nerden çıkarıyorlar, buna bir türlü akıl erdiremiyorum..» diyor.

Sayın Demirel, akıl erdirsin veya erdirmesin, biz Amerikan emperyalizminin tarihi üzerinde biraz duralım. Amerika, «Emperyalizmi yapmayı sistemli şekilde kararlaştırdığı zaman, ne Sovyetler Birliği vardı, ne de tüm Doğu bloku. Amerika için de sosyalist yada komünist rejimlere karşı durmak söz konusu değildi.» Amerika için emperyalizm, bir yaşama ve varlığını koruma meselesiydi. Amerikan ekonomisi gittikçe gelişiyor, kendine yeni pazarlar arıyordu. Bu pazarları bulmadığı sürece, tıkanacak, belki de ülkenin başına belâ olacaktı. Bu itibarla Amerikayı yönetenler, kendilerine, kendi isteklerince pazar olabilecek sömürgeler arıyorlardı. İnsan hakları beyannamesi, millî kurtuluş hareketleri, kendilerinin İngiliz, İspanyol boyunduruğundan kurtulması, Amerikan ekonomisi geliştikçe vızgeliyordu. Amerikan emperyalizmi «Bütün sonuçlarla birlikte -denizaşırı yayılması- doğrudan doğruya kendinden doğan ve başka bir devletten bağımsız bir ihtiyaçtı.» Amerika bu ihtiyacı duyduğu an, gereğini yerine getirmeyi göze aldı.

Yüz yıl önce sloganlar tesbit edilmişti :

«— Biz kendi ülkemizde olduğu gibi, dışta da tröstler kurmak istiyoruz...»

«— Ormanda kan tadı duymak gibi halkın ağzında bir imparatorluk tadı var...»

«— Üç yüz yıldanberi Amerikan hayatının egemen gerçeği yayılma olmuştur...»

«— Pazar bulmalıyız, yoksa ihtilâl olacak..»

«— Yabancı pazarlara serbestçe girmek dışında bizi hiç bir şey tatmin etmiyecektir...»

Demek Amerikalılar daha o zamanlar, 1890'larda işlerini biliyorlardı. İşlerini bildikleri için, önce kendi ülkelerinde emperyalizm yapmanın haklılığı üzerine tartışma açmışlar, bu tartışmayı kamu oyunun önüne sürmüşler, kamu oyunu da emperyalizm istiyenlerle birlikte tartışmaya katmışlardır. Daha sonra 1890 seçim kampanyasını bu sloganlar üstünde toparlamışlardır. Yani yapılacak seçimlerde, ana ilke, emperyalizm yapalım mı, yapmıyalım mı, olmuştur. Sonunda emperyalizm yapalım diyenler seçimleri kazanmışlardır. Seçimleri kazandıkları için de emperyalizm yapılmıştır. Belki insana öyle gelir ama, eğer seçimleri «emperyalizm yapalım» diyenler kazanmasalar bile, Amerika emperyalizm yapacaktı. Zira bunu yapması ekonomisinin gereği idi. Emperyalizm yapmadığı takdirde ekonomi zorlayacak, gine yapacaktı. Bu sefer seçimler iptal olunur, emperyalizm yapmak istiyenler, emperyalizm uğruna ülkelerini bir diktanın içine atarlardı. Zira emperyalizm olmazsa, ihtilâl olur, diyenler ihtilâl herhalde emperyalizme karşı duranlar için gerçekleştireceklerdi. Başka bir şey için değil. İçerde pazar yokluğundan, mal birikiminden, ham madde darlığından, işçi ücretlerinin karşılanmamasından gelen bir sıkıştırma, nihayet sömürge bulunca giderilebilinirdi. Bunun için de, memlekette sıkıntı olacağına, dışarda sıkıntı olsun diyerek, açılma siyasetine geçilecekti.

Bu adım 1890'larda atılmıştır.

Artık emperyalizme dönüşülünce, bunun şirin gösterilmesi çareleri aranmıştır. Onlar da sosyalistler gibi kapitalizmin son aşaması emperyalizmdir, bunun için emperyalizm yapıyoruz demiyeceklerdi. Tutup kendi sömürgeciliklerini şirin, sevimli göstermek istiyeceklerdi. 1920'lerde bize manda teklif etmelerinin, kendilerine İngilizce bilen yardımcı bulmalarının nedenlerini burda aramak gerekiyor. Şükür ki, bunu ilk gören Mustafa Kemal olmuş ta, karşı durmuş. Bütün mandacıların köküne de kibrit suyu ekmiş. Ama ardından bir kibrit imtiyazı ile Amerika Türkiyeye yeniden girmeyi gine başarmış.

1947'lerden sonra ise, Amerikaya bazı yöneticilerimiz «Aman yurdumuza gelin...» diye kucak açmışlardır. Ödünç verme ve kiralama kanunları, Marshall yardımları biçilmiş kaftan olmuş. 1950 de iktidar değişince, yurdumuzu «Küçük Amerika» yapacağız diyen sorumlular çıkmış... Yurdumuzu «Küçük Amerika» yapmak demek, Amerika sömürgesi yapmak demektir. Fakat buna karşı çıkmak o zamanlar hayli zor olmuştur. Hatta karşı çıkanlara, Türkiyeyi Amerikan güdümünde bir ülke haline getirenler, vatan haini gözüyle bakmışlardır. Kore'ye asker gönderme rezaleti ise üstüne tüy dikmiştir. Koreye asker gönderenler, Yassıada duruşmalarında kedi köpek hesabı vermişlerdir de, orada can veren mehmetçiklerin hesabı sorulmamıştır.

Amerikan emperyalizminin, Amerikan belgeleriyle 1890'lardan bu yana nasıl doğup, nasıl geliştiğini Türkkaya Ataöv bir kitapta açıkladı. Ben de bu kitaptan okuduklarımı toparlayarak bu yazıyı kaleme aldım. Bu değerli kitabı okuduktan sonra da, artık bazı kişiler :

«— Amerikan emperyalizmi nerde?»

diye sorarlarsa, bilmem gözlerine neyi sokmak gerekir.

Sosyalizmle, komünizmle, anarşi ile mücadele ediyoruz. Hürriyet götürüyoruz. Güvenliği sağlıyoruz... gibi sözlerin palavra olduğu da bir kez daha belgelenmiş oluyor

SİYAH İKTİDAR

SOKAKTAKİ ZENCİ LİDERİ KONUŞUYOR

Beyazların siyahlara karşı kini gün geçtikçe daha da artmakta. Beyazlara karşı mücadelenin en ateşli önderlerinden biri de Rap Brown'dır.

● **Meksika'da devam etmekte olan dünya olimpiyadları Amerikan siyahlarının** «siyah iktidar» **gösterileriyle dikkati üzerine çekmiştir. 1955'lerde yoğun bir şekilde başlayan** «siyahların haklarını isteme gösterileri» **beyazlara eşit yurttaş haklarının sağlanması amacını güdüyor. Ama kısa zamanda** «kâğıt üstündeki» **bu haklar verilse bile sosyal ve ekonomik alandaki somut hakların alınması demek olmayacağı eylemdeki yığınların bilincine yerleşti.** Böylece **Amerika'da** «siyah ayaklanışı» **yeni boyutlar ve bu boyutları temsil eden yeni liderler kazandı: Meseleyi sınıf açısından gören Stokely Carmichael'lar, anarşist Rap Brown'lar.** Genç **zenci liderlerinin en tutarlısı, şüphesiz,** Carmichael'dır... **Ne var ki, Martin Luther King'in ölümü üstüne** başlayan ve **gelişen kanlı gösteriler** «siyah ayaklanışın» **aynı zamanda** «Beyaz **düşmanı, anarşist»** **bir çizgide, kısaca** Rap Brown'ın çizgisinde **geliştiğini göstermektedir.**

Aşağıya bir süre önce, gazeteci Oriana Fallaci'nin Rap Brown ile yaptığı röportajdan (Le Nouvel Observateur, No. 148) bazı bölümleri, türlü konular önündeki tutumunu belirleyecek bir sırayla derleyerek alıyoruz.

Babür KUZUCU

JENOSİD

● Amerika bizim üstümüzde gerçek bir imha (**jenosid**) planını uyguluyor! Amerika nüfusunun %10'uyuz biz. Vietnam'da döğüşen askerlerin %20'si, Vietnam'da ölenlerin ise %30'u siyahtır. Neden? Basit. Çünkü beyazlara oranla daha fazla siyah Vietnam'a gönderiliyor ve beyazlara oranla daha fazla siyah ateş hattına sürülüyor. Ve onları Vietnamda öldürmeyi başaramazlarsa burada öldürüyorlar açıkla... Alabama'da her yıl beş yüz çocuk gıdasızlıktan ölür. Alabama'da hayat şartları 300 yıl öncesiyle aynıdır. Ayrıca kanun yoluyla imha: Bir siyah, mahkemeye düşmesin verilecek cezanın en büyüğü verilir. En son M. Ali (Clay) nin başına geldiği gibi. Öte yandan bilim yoluyla imha. Yani doğum kontrolü. Yalnız siyahlara tavsiye edilir bu. Çünkü siyahların nüfusunun artması istenmez.

IRK AYRIMI

● Doğru, ırkçıyım. Lyndon Johnson gibi, Kennedy gibi, Washington gibi ve bütün siyahlar gibi. Çünkü bütün siyahlar ırkçıdır. Amerika'da yaşayan bütün siyahlar ırkçıdır veya ırkçı hâle gelirler. Amerika'da tarafsız adam yoktur: Beyazlar beyazlarla, siyahlar siyahlarla. Renkleri ve fikirleri karıştırmadan.

● Bir siyah beyaz bir adamı sevemez, ona kardeş gibi davranamaz. Yeter ki kendi kendini sevmiyor olmasın. Bir siyah kendini sevmek için, beyaz adamı hor görmek zorundadır.

● Biz siyahlarız, öyleyse Amerikalı değiliz. Hiç olmazsa afroamerikanız. Kendimizi Amerikalı saymıyoruz. Birleşik Devletlerde bir Amerikan sömürgesinde imiş gibi yaşıyoruz. Siyah kendini, «Amerikalı saymak» lüksüne kaptıramaz. Çünkü, Amerika'nın temsil ettiği herşeye karşıyız: Emperyalizme, sömürgeciliğe... Bu topraklarda bütün siyahlar, dünyanın en çürümüş, en ahlâksız, en kokuşmuş, bir Beyaz'ın Bernard Shaw'un dediği gibi, barbarlıktan, uygarlığı yaşamadan, çöküşmeye geçmiş ülkesinin kurbanlarıyız. Nasıl amerikalı hissedebiliriz kendimizi?

● Haklarımızı almağa kalkıştık mı «beğenmeyen Afrika'ya gider» diyorlar. Afrika'ya gitmeyi onlardan daha iz istemeyiz. Biz kendimizi Afrika'ya bağlı hissediyoruz. Geçmişimiz bizim Afrika. Geçmişi olmayanın geleceği olmaz. Ama kalacağız burada. Beyazlar kadar bizimdir de Amerika. Beyazların bize ödemeye mecbur oldukları bir borçtur o... Çünkü biz yapıp yarattık Amerika'yı... Bütün tuğlaları bizim sırtımızda taşındı. Bizim omuzlarımızda yükseldi bütün gökdelenler.. Köprüler bizim sırtımızdan geçti...

● Amerika'yı biz yaptık, biz yarattık onu. Ve biz yıkacağız.. Birgün Afrika'ya gitmeğe karar verirsek, gemilere binmeden önce herşeyi yakıp yıkacağız..

ZOR

● Birleşik Devletlerden yalnız bize ait bir toprak parçası da değil istediğimiz. Öyle olsaydı çoktan uçaklarıyla bombalarlardı bizi... Şimdiye kadar kafamıza bomba yağdıramadılarsa, onlarla aynı şehirlerde yaşadığımız için.

Bizim istediğimiz, kendi alınyazımızın efendisi olmak. Siyasal ve iktisadi yönden onlar harabe bile bırakmayacağız ardımızda.

● Zor, zorunlu bizim için. Aksini bile düşünemeyiz bunun. Beyazlar öğrettiler onu bize. Zor, Amerikan - kültürünün, Amerikan tarihinin bir parçasıdır. Ateş eden kovboyları, döğüşen, birbirini öldüren insanları seyretmek için televizyonun düğmesini çevirmek yeter. Amerika'da zor, erkekliğin sembolüdür. Beyazların saygı duyduğu tek davranış şeklidir o.

GERİLLA

● Bir zamanlar kullandığımız zor kullanmama taktiği iflâs etti çoktan. Zaten beyaz kafaların icadıydı. Önce Kennedy'nin, sonra da Johnson'un. John-

Kennedy imajını

JACQUELİNE Kennedy'nin karun kadar zengin uluslararası yağlı bir hovarda ile evlenmesini, Kennedy'nin dul eşinin temsil ettiği imaj düşünüldüğünde, salt sosyete dedikoduları yada kalın çizgili cinsel komplekslerle izaha imkân yoktur

Olayın bir bomba gibi patlayıp kısa sürede bütün dünyaya yayılması ve şimdi tasarlanan köpeksi planın doğal uzantıları yönünde seyretmesine bakılırsa, Jacqueline - Onassis evlenmesini, birbiri ardından iki Kennedy'yi yere seren meş'um planın çerçevesi dışında yorumlamak son derece güçtür.

Bir kısım basın, şüphesiz Papa'nın afarozu, uluslararası hovardanın gönül kepazelikleri ve dizi dizi skandallarının da yardımıyla, Kennedy imajını yıkmayı şimdiden başarmışlardır. Artık Jacqueline, Amerika ve bütün dünya için bir milletin sembolü olmaktan çıkmıştır.

Kennedy imajının yıkılması ne demektir?

Sistematik Kennedy avına, tepeden tırnağa şartlandırılmış olsa bile, Amerikan toplumunun ilelebet tepki göstermemesi, elbette beklenemezdi. Öteki Kennedy'nin öldürülmesi zaten bardağı taşıran son damla olmuş, kepazelik bütün dünyada ayyuka çıkmıştı. Üstelik sistematik Kennedy avı,

son beni meseleyi tutuşturmakla itham etti, onu tutuşturan bizzat kendisiydi oysa.

● Biz, Siyahlar Amerika'yla harp halindeyiz. Ama normal bir savaşı sürdüremeyiz. Ağır silahlarımız yok. Olsa da işe yaramaz. Üstelik sayıca azız: Öyleyse geriye tek çözüm yolu kalıyor, Gerilla. Gerilla bizim için hem elverişli, hem de uygulanması kolay bir taktik. Ülkenin stratejik uçlarında hazırlanıyoruz, fabrikalarda, tarlalarda, Beyazların evlerinde. Kundaklayabiliriz, yıkabiliriz.. Zorluk çekmeden hatta tek kurşun sıkmaksızın.

Meselâ telefon hatlarını bozabiliriz, demiryollarını, hava alanlarını, elektrik tesisatlarını, elektronik tesisatları. Amerika'nın her şehri elektronik bir sisteme bağlıdır: sistemi işlemez hale getirdiniz mi, şehri de işlemez hâle getirdiniz demektir. Böylece şehir şehir bütün Amerika'yı dize getireceğiz: onu iktisaden yıkarak. Aynı zamanda kanlı sabotaj faaliyetlerini de yürüteceğiz: Vietkong örneğinden yararlanarak modern gerilla tekniğini öğrenmemiz boşuna değil. Beyaz Amerika için Vietnam'da döğüşen kardeşlerimiz oradan çok değerli gerilla dersleri alıyorlar. Hergün yeni bir şey öğreniyorlar. Aramıza döndüklerinde, yalnız öldürmekten ve ölmekten korkmayan askerler olarak değil, gerilla hocaları olarak da bize yararları dokunacak.

● Sabotaj konusunda şüphesiz en önemli mesele, silah meselesidir. Ama, Amerika'da her siyahın evinde, en azından bir tüfek, bir tabanca ve yapılması kolay «molotof kokteylleri» vardır. Öte yandan kendimize silah sağlamanın çareleri de var... Bu konuda fazla konuşmayacağım ama çaresi var bunun.

● Harekete geçmemiz onlara bağlı. Johnson'a. Hükümete. Beyazlara bağlı. Eğer ayaklanmalara sebebiyet veren şartları ortadan kaldırmazlarsa biz hücuma geçeceğiz.

● Kinimiz. Kavgamızda yeri büyük onun. Evet kinle doluyum, bütün siyahlar da benimle birlikte. Bizim ihtilalimizde zor gibi kin de gereklidir. Kinsiz ve kansız ihtilâl olmaz. Ve bizim kinimiz, geniş ölçüde beyazların bize duyduğu kinle harekete gelmiştir. Sonuca varmak için bir vasıta, bir taktik o.

İHTİLAL

● Ve sonra biz, siyahlar, ihtilalleri pek severiz. Halk kendi iradesini kullanır hâle gelmişse, yapacağını yapmak için ihtilalden daha mükemmel bir araç yoktur.

SOSYALİZM

● Komünist mi? Papa ne kadar komünistse o kadar komünisttir siyahlar. Siyahların işi yok siyasi ideolojilerle. Bütün bunlar Johnson efendinin kuruntuları, uydurmacaları. Onun anneannesi komünisttir belki, ama ben değil. Eğer siyahlar sosyalist ülkelerin yanındaysa, bu bağımsızlığını bir ihtilalle kazanan ülkelerin sonunda sosyalist bir düzene girmelerinden. Ve bu bir tesadüf değil: Şu açık ki, bir ülke kendi kurtuluşunu sağladı mı bir daha kapitalizmin pençesine bırakmaz kendini.

SOSYALİST ÜLKELERLE İLİŞKİLER

● Önce Castro'nun bizim şartlarımızı kabul edip etmeyeceğini bilmek gerek. Bizim şartlarımız şunlar: Kübahların bizim için yapabilecekleriyle, bizim Kübahlara yapacaklarımız konusunda, biz kendimiz söz sahibi olmak istiyoruz. Bugünkü durumda onlara acil bir ihtiyacımız yok. Ama gelecekte onların yardımı birinci derecede önem kazanabilir. Küba bizim yakınımız. Amerika'nın sömürgeci bir baskıyı yürüttüğü bütün dünya ülkeleri kadar, Lâtin Amerika kadar, Vietnam kadar, Güney Afrika kadar, Porto Rico kadar yakınımız.

● Gerçek bir zenci yurttaşı olan Robert Williams'ın Çinlilerle doğrudan doğruya bir yardım sistemi kurmakta olup olmadığını bilmiyorum. Bilseydim de söylemezdim size. Şüphesiz biz siyahlar, Çin'in sarı insanlarına, Amerika'nın insanına olduğumuzdan, Beyazlara olduğumuzdan daha yakın hissediyoruz kendimizi. Çinliler de ayrı bir ırktan. Ve sonra Birleşik Devletler bizim kadar onlara da kötülük etti. Yediyüz milyon Çinli vardır yeryüzünde. Amerika onların olmadığını iddia eder... Aynı bizim gibi. Yirmi milyonuz biz. Ama onlara göre yokuz.

ALMANYA "DOLAR SÖMÜRGESİ„ HALİNE GELDİ

Nurettin TEKİNDOR

Bu resim Almanya'nın en büyük tirajlı ve liberal eğilimli Stern Dergisi'nin 6. Ekim. 1968 tarihli sayısında yayınlanmıştır. Haberi veren muhabir Von Wilfried Ahrens yazısına, «Almanya bir dolar sömürgesi mi oluyor?» başlığını koymuştur. Kapitalist sistemin refaha ulaştırdığı ülkelerden birinin ve «Alman mucizesi» diye adlandırılan kalkınmanın içyüzünü göstermesi bakımından hayli enteresan bir tablo. Resmin alt köşesindeki yazıda şöyle denilmektedir. «Federal Almanya'da 2000 den fazla müessese Amerikan firmalarına aittir. Her geçen ay Amerikalılar müessese satın almaya devam etmektedirler.» Resimdeki şehirlerin yanında bulunan şapkaların içindekiler o şehirde bulunan ve Amerikalılar tarafından satın alınan firmaların adını belirtmektedir. Ayrıca, başında Amerikan armalı şapka bulunan bir kurt, dişleri arasında pek çok firmanın da yarısına yakın hisse senetlerini tutmaktadır. Elinde daha şapka bulunan Amerikalı ise, şimdi sıranın hangi müessesede olduğunu düşünmekte. Almanya'daki firmaların %78'inin Amerikalıların elinde olduğunu belirten dergi, bu konudaki yazısında Alman firmalarının nasıl Amerikalıların eline geçtiğini dramatik bir dille anlatmakta ve, «Amerikalılar, Vietnam'da yenilseler de yenilmeseler de Amerikan endüstrisi artık Avrupa'yı terketmeyecektir» denilmektedir. Hayatı bu 2000 firmanın vereceği ilanlara bağlı olan dergiler bile artık Almanya'da bu oyunu görmezden gelememekte ve «Almanya bir dolar sömürgesi mi oluyor?» diye sorabilmektedirler. Bizdeki içi para diye tutuşan, bir an önce Amerikan sermayesi bekleyen çıkarcıların dikkatini çekeriz.

yıkmak!

istenilen sonucu vermekten de uzaktı. Biri yokedilince öteki ortaya çıkıyordu. O halde Kennedy'lerin gücünü, yani halktaki imajını vurmak, asıl onu yere sermek gerekiyordu.

Nasıl?

Püriten, yoz ahlâkçı yığınların karşısına kabul edemeyecekleri, affedemeyecekleri bir şeyi çıkarmakla elbette... Jacqueline ve iki çocuğu Kennedy imajının temelleri ise eğer, bu imaj, skandalların en sefiliyle yıkılabilirdi ancak... Onassis gibi adı skandallara karışmış, uluslararası üne sahip bir hovarda meş'um plan için biçilmiş kaftandı. Adam üstelik evliydi. Bu, papalığın afarozu demekti. Bu, Amerikan halkına affedemeyeceklerini vermek, Kennedy imajını yere sermekti. Öyle ki, artık hiçbir Kennedy, Kennedy imajının mitosunun dinamiğinden yararlanıp Beyaz Saray'ın kapısını zorlamasın. Bunu yapacak gücü kendinde bulamasın...

Kennedy ailesinin susuşu anlamlıdır.

Jacqueline Kennedy'yi bu meş'um plana razı etmenin yollarını karanlık işlerin envaını çeviren malûm örgüt çok iyi bilmektedir.

Kennedy imajı artık yıkılmıştır.

Veyl, tarihten, insanlıktan utanmıyacak derecede insanlıktan çıkmış olanlara...

Hüseyin BAŞ

Halk edebiyatı kürsüsü üzerine düşünceler

HALK edebiyatının, yada daha geniş bir çerçeve içinde, halka değgin her şeyin incelenmesi 20. yüzyıl kültürünün başlıca özelliklerinden biridir. Halkbilim (folklor), antropoloji, bu yüzyılda oluşmuş bilim dallarıdır. Tarih bu yüzyılda büyük adamların, hanedanların tarihi olmaktan çıkarak halkın yaşayışını, inançlarını, geleneklerini incelemeye yönelmiştir. «Halk» kelimesi çağımızda, daha önce hiç görülmeyen bir önem, bir kutsallık kazanmıştır. İlk olarak bu yüzyılda bütün sanat kolları bilinçli bir tutumla halk sanatlarını kaynak olarak kullanmaya başlamıştır. Denebilir ki, dünya tarihi, bundan böyle, gerçek anlamda bir halklar tarihi olacaktır. Kesindir bunun belirtileri.

Dünyada genel eğilim böyleyken, Türkiye'de üniversite eğitiminde reform isteyen öğrencilerin, Türk Dili ve Edebiyatı'nın çeşitli kürsüleri arasında bir de Halk Edebiyatı Kürsüsü kurulması dileğini getirmeleri son derece normal ve sevindirici bir olaydır. Halk geleneği özellikle önemli bir yer tutuyor edebiyatımızda. Aslında bu ihtiyaç, öğrencilerce dile getirilmeden önce gerçekleştirilmiş olmalıydı. (Yanılmıyorsam, şimdilik Erzurum Üniversitesi'nin Türkoloji Bölümü'nde böyle bir kürsü var. Herhalde bundan sonra başka üniversitelerimizde de bu kürsüler kurulacaktır.)

Türkiye'nin halk edebiyatı, başka Avrupa Ülkelerininkilere benzemez. Onlardan çok daha zengindir. Karacaoğlan, Yunus, Pir Sultan, Dadaloğlu çapında halk şairleri yoktur Avrupa'da. Onların halk şiirlerinde gerçek bir ilkelliğin, tek tek sivrilmiş ozanlar yerine, adsız ozanların küçük katkılarla beslediği bir sözlü geleneğin tadı, tazeliği vardır. Ama okur - yazar çevrelerin edebiyatıyla boy ölçüşecek bir sanat üstünlüğüne erişememiştir halk edebiyatı. Oysa Türkiye'de halk şairleri, dile getirdikleri temel insani duygularla klasik edebiyatı çok kere gölgede bırakmışlardır. Biçim açısından yapılacak bir karşılaştırma, hiç şüphesiz, Divan edebiyatının kendi belirli, klasik ölçüleri içinde çok daha incelmiş bir sanat yarattığını, retoriği olağanüstü başarıyla kullandığını gösterecektir. Ama edebiyat yalnızca bir biçimcilik sorunu değildir. Böyle bir tutumla, Tasso'nun yapma epiklerinin, İlyada'dan çok daha üstün olduğunu kabullenmek zorunda kalırdık. Halk edebiyatı da kalıplaşmaya, tekrara, taklide gitmiştir. Sözlü geleneğin başka türlüsü zaten düşünülemezdi. Vezinlerinin, retoriğinin bir ölçüde ilkel kaldığı da doğrudur. Ne var ki o ilkelliği sayesinde hayatın somut gerçeklerine bağlı kalabilmiş, söz sanatlarına boğulmaktan kurtulmuştur. Başlı başına bir kürsü kurulması için, Türk edebiyatında, bir de halk edebiyatının bulunması, yeterli neden bence. Madem böyle bir ürünümüz var, onu da iyi bilmeliyiz. Halk edebiyatımızın ayrıca da üstün bir başarıya ulaşmış olması, böyle bir kürsüyü kaçınılmaz kılıyor. Türkoloji'de Divan edebiyatının incelenmesi ne kadar gerekliyse, halk edebiyatının öğretilmesi de o kadar gerekli.

Belki bu düşüncemi yadırgayanlar olacaktır. Halk edebiyatını ben bugünkü Türk edebiyatı için tek sağlam gelenek olarak görüyorum. Oysa Divan edebiyatına bu gözle bakamıyorum. Onu bir edebiyat olarak küçümsemek, inkâr etmek gibi bir tutumum yok. Fuzuli, Bâki, Nedim; şüphesiz çok büyük şair hepsi. Gelgelelim, belli bir çevre ve belli bir düzen içinde yer almış, o düzenin dışına hiç taşmamışlar (Halk edebiyatının gelişmesinin nedeni de bu ya. Okur - yazar edebiyatı sınırlı bir çevrede kalınca, ortadaki boşluğu halk kendi dolduruyor.) Düzen, tarihi gelişme sonucu yok olunca, onlar da eserleri, dinleyicileri, felsefeleriyle silinmişler. Bir kere sözlüksüz yanlarına yaklaşamıyoruz. Bu ne onların suçu, ne de bizim. Ama olay apaçık ortada. İlkin bir dil engeli giriyor Divan edebiyatıyla aramıza. Oysa halk şiirinde böyle keskin bir kopma yok. Divan şairini esinlendiren kaynaklar da bugün bize kültürel çalışma alanı olmak dışında çok bir şey getirmiyor. Ne o felsefeyi, ne de o duygulanım tarzını kendimizde yeniden canlandırabiliyoruz. Oysa halk edebiyatını okurken bu bakımdan da daha rahatız. Karacaoğlan'ın aşkını, Dadaloğlu'nun başkaldırmasının duygu yanını bugün de yaşayabiliyoruz. «Dersaadet duyarlığının yarattığı mazmunlar şimdi bizim için ne kadar geçersizse, halk şiirimizi yaratan ilkel tarım düzeni de o derece geri ve dar; ne o ne de öteki bizim için sağlam bir edebiyat geleneği olamaz,» diyecekler vardır belki. Ama romantik bir popülist tutumla, halk şiirini tekrarlayalım demiyorum ben de. O geri düzen ve dar yaşantı alanı bizim için hâlâ bir toplumsal gerçek. Provanslı trubadurlarla bugünün Fransa'sı arasında çok fark var. Ama Aragon trubadur geleneğinden rahatsız olmuyor; ve Yunus'un Anadolu'su bugüne kadar fazla değişmiş değil. Halk şiiri, aşılmak için bile olsa, yaşıyor hâlâ. Zaten modern bir edebiyatla eski gelenek arasında o kadar fark ister istemez olacaktır. Çağdaş bir İtalyan şairinin geleneği Dante'den başlar - düşünce ve duyarlık farkı ne kadar büyük olursa olsun, arada dolaysız bir bağlantı vardır. İşte modern Türk edebiyatıyla Divan edebiyatı arasında kuramadığım bu bağlantıyı, çağdaş edebiyatımızla halk edebiyatımız arasında kurabiliyorum: diliyle, en yalın ögelerine indirgenmiş temel hayat görüşüyle sağlanan gerçek bir bağlantı.

Halk edebiyatı kürsüsü konusundan ayrılıp Türk edebiyatının klasiğini aramak gibi alabildiğine geniş bir konuya daldım. Belki de çok yanlış söylediklerim. Ama yanlış olması bile, böyle bir kürsü kurulması gereğinin kanıtı. Bu konulara bilimin getireceği açıklık yanılgıları önlerdi.

Murat BELGE

Amerikancı Millî Eğitim Bakanı istifa etmelidir

Mehmet GEZER

«...söz söylenecek birisi var ki bu da bizzat Milli Eğitim Bakanı İlhami Ertem'dir. Sıradan bir vali iken, Adalet Partisi sayesinde milletvekili seçilmiş, Başbakan Demirel tarafından Bakan olarak şereflendirilmiş bir kişi, bizce bir koltuğa oturdu mu, o koltuğu doldurmalıdır. Dolduramıyor ise, istifa diye bir müessesenin varlığını hatırlamalıdır. Hatırlamıyor ise, o Bakan kolundan tutulup oturduğu koltuktan kaldırılmalıdır. Devlet idaresi demek, yaz-boz tahtasına yazı yazıp sonra silmek demek değildir. İlhami Ertem ise Bakan olduğu günden bu yana, yaptığı gaflarla, sadece Türk Milli Eğitimine değil...»

Yukarıdaki cümle başından başlamayıp ve başka bir cümleyi de bitirmeden kestiğim sözleri ben yazmadım. Bu sözler, A.P. iktidarını tutan, Süleyman Demirel'i fazlasıyla seven, sağ basının göbeğinde olan bir gazeteden alınmıştır. Hem de bu gazete hükümet üyeleri arasından birkaçının düşürülüp kendi adamlarının getirilmesi için çalışan sağ gazetelerden de değil. Bu türlü önyargıları, büyük iddiaları olmayan az tirajlı bir sağ gazete. Buna ilan gazetesi de diyebilirsiniz, bulvar gazetesi de. Ne derseniz deyin. Fakat şunu unutmayın ki, iktidarı ve hele Süleyman Demireli fazlasıyla sevdiği başyazılarından belli.

Yukarıdaki sözler, adını vermediğim gazetenin 27 Eylül 1968 tarihli sayısındaki başyazıdan alınmıştır. Yani derslerin başladığı günlerde.

Biz de geçen ders yılının sona erdiği günlerde «Bu Karanlık Ders Yılı Da Bitti» adlı bir yazı yazmıştık. Bu yazıda biten ders yılının karanlık tablosunu çizdikten sonra, yazımızı şu paragrafla bitirmiştik:

«Demirel kabinede değişiklik yapmayı düşünüyorsa, ilk değiştireceği Bakan İlhami Ertem olmalı. Bir buçuk yıla yakın bir süredir denedi nasıl olsa Ertem'i... Ve bu bir buçuk yıl Ertem'in olanca başarısızlığıyla bitti. Ve bakanları arasında iktidarını en çok sarsan da Ertem oldu... 1969 seçimlerine de şurada bir buçuk yıl kaldı. Bu bir buçuk yılda da bir başkasını denemesi gerekir... Değişiklik kötü şey de değildir hani...»

Şimdilerde 1969 seçimlerine bir buçuk değil, ancak bir yıl kaldı. İlhami Ertem'in başarısızlıklarına yeni halkalar eklendi... Trajikomik tutumlarını devam ettirdi... Bu ders yılına girerken de, ders kitapları rezaleti öğrenci velilerini şaşırttı. Hiçbir şeyden haberleri olmayan ilkokul öğretmenlerinin ders başladığı günlerde karşılaştıkları yeni program öğretmenleri ve öğrencileri bocalattı. Gümrükten mal kaçırırcasına hazırlanan program bir yıl denenecekmiş. Sekizinci Milli Eğitim Şûrasında tartışılacakmış. (Ki bu Şûra'nın da toplanacağı yoktu ya, TÖS'ün önayak olup topladığı Devrimci Öğretmenler Şûrası'nın hatırlatmasıyla harekete geçildi.) Kabul edilirse edilecek, edilmezse kaldırılacak rafa ve yeni bir program daha hazırlanacakmış. Programlar elbette ki değiştirilecek, statik olmayacak, fakat bu kadar da sık sık değiştirilmemelidir. Asıl uygulayanların görüşü alınmalıdır. Ülke koşullarına, psikolojiye uygun olmalıdır programlar. Asıl uygulayanların düşüncesi alınmadan, ders araçları, gereçleri, halkın ekonomik durumu, personelin yetişme derecesi, öğrencinin ilgi süresi düşünülmeden hazırlanan, hem de tabana dayanmadan yukarıdan Amerikalı uzmanlarca birlikte

Amerikan sistemine göre öğretim yapılacak olan isimsiz okulda fakir mahalle çocukları işte bu koşullar altında yetişeceklerdir..

hazırlanan bir program geçerli olamaz. Geçerli olamayan programların sık sık değişmesi de anarşiye götürür.

Bu ülkenin öğrenci ve öğretmenleri denek olarak görüldükten sonra, psikolojiye göre ilgileri 15-20 dakika olan çocukları saatlerce içeride tutmayı getiren, yazı yazmaktan öğrencileri öğretmenleri bıktıran, velileri kâğıt masrafından inleten bir program daha sunarlar; olmazsa... Bu da mı iş ki(!)

Ertem'in gene öğretmen kıyımıyla, program, yönetmelik, ders kitapları anarşisiyle başlattığı bu ders yılının da aydınlık bir ders yılı olamayacağı apaçık.

Bu kadar başarısızlıklar, bocalamalar, acaip demeçlerden sonra küldür paldır dönüşleriyle Milli Eğitim Bakanlığının ciddiyetinden uzaklaşan Ertem'ya istifa etmeli, yada Demirel tarafından kabine dışında bırakılmalıdır. Şurada seçimlere bir yıl kaldı. Birini daha deneyebilir Başbakan... Hep öğretmen ve öğrenciler denenecekler değil ya...

İşte Amerikan sistemine göre ilköğretim yapılacak olan ilkokullardan biri... İsmi dahi konulmamış olan okulun damı yeni tamamlanmıştır...

İşte Amerikancı uygulamadan bir örnek

1968 program uygulaması ilk öğretimde birinci ayını doldurdu. Bilindiği gibi bu program üç Amerikalı uzman tarafından hazırlanmış olup ilk uygulamalarına 1962 yılında çeşitli deneme okullarında başlanmıştı. O zamandan bugüne kadar hakkında en ufak bir inceleme yapılmıyan program bütün okullarımıza yerleştirildi. Bu program Millî Eğitim Bakanlığı'nca 512 sayfalık bir kitap olarak hazırlanıp öğretmenlere verildi. Yalnız yıllık planlara, ünite planlarına günlük planlara bu program içerisinde örnekler verilmediği için işler karıştı.

Ayrıca programda yer alan, «geziler ve seyyahatlerle ders araçlarına yerinde başvuracak her şeyi tabii çevresi içinde incelemelidir. Buna imkân bulunmazsa bu çevre okulda meydana getirilecektir. (okul uygulama bahçesi, akvaryum, teraryum, ensektaryum, ve saksılar içinde çeşitli hayvanların beslenmesi, bitkilerin yetiştirilmesi v.b.)» gibi bölümler komik olmaktan ileri gidemedi.

Biz, bu uygulanmaz programın ülkemiz şartlarıyla olan ilgisizliğini ortaya koymak için en büyük şehrimizde kurulu bir ilkokulun durumunu açıklamayı uygun görmekteyiz.

İstanbul ili içersinde Elektrik Sitesi gökdelenlerine 250 metre uzaktaki bir gecekondu bölgesinde kurulu olan bu ilkokulun resmî ismi yoktur. Bu yıl kurulmuştur ve 300 öğrencisi vardır. Okula çevredekiler «Taşocağı İlkokulu» ismini taktıkları için resmî yazışmalarda da bu isim kullanılmaktadır.

Okulda yukarda sözü edilen akvaryumlar, teraryumlar olmadığı gibi damı da öğretime açıldıktan sonra kapanmıştır. Bu nedenle program içinde araçlar bölümünde yer alan kuş konakları, hava gözlem kuleleri yapılmamıştır. Programa göre düzenlenmesi gereken okul bahçesinde ise ağaç olarak sadece 1.80 metre boyunda bir fidan vardır. Ve kız erkek 300 öğrenci için okuldan 70 metre uzakta bir susuz tuvalet. Okulun suyu olmadığı için öğrenciler varüller içerisine konan suları içmek zorundadırlar.

Öğrencilerin gözlemlemesi gerekli olan P.T.T., hükûmet binası ve müzelerden en yakın olanları Şişli'de olup okula u-

zaklıkları otobüsle yirmi dakika kadar tutmaktadır. Ayrıca otobüse binmek için de on dakikalık bir yolun yürünmesi zorunludur.

Bu sözünü ettiğimiz ilkokul 2964 il ve ilçe ilkokulundan biridir. Yani iyi şartlı okullarımız arasındadır. 1967-68 yılı istatistiklerine göre köy okullarımızın sayısı 29.800'dür. Açık olarak bilinmektedir ki, köy okullarımızın çoğunun şartları da yukarıda sözünü ettiğimiz Taşocağı ilkokulundan farklı değildir. Hattâ daha kötüdür.

Bütün bu sıralananlar göstermektedir ki, Amerikalı Dr. Green, Dr. Andersen, Dr. Holmlunt tarafından öncülüğü yapılan yeni ilkokul program uygulaması bizim çatıları yeni kapanmakta olan ilkokullarımıza uygun düşmemektedir. Ve millî ölçülere göre yeniden ele alınıp yerli uzmanlarca düzenlenmelidir.

haftanın karikatürü

Lara Plajı

KÖTÜ BİR BENZEYİŞ — Resimde Antalya'nın bir plajının ismi yazılıdır. Plajın giriş kapısında bulunan ve yukarıda görülen "LARA PLATI" ibaresindeki plajın (P) harfi Sovyet Rusya armasında mevcut olan orağa ne kadar da çok benzemektedir. Çeşitli dedikodulara yol açan bu şekildeki harf maalesef ilgililerin gözünden kaçmıştır.

Kötü bir benzeyiş eseri olan bu yazının değiştirilmesi üzücü söylentilerin sonu olacaktır. (Foto SABAH — Suat GÜNGÖR)

YAZISIZ

(Bâbıâlide Sabah - 24.10.1968)

JACKIE REZALETİ!..

KEMAL BISALMAN (Milliyet) : — **Bir o çelebi Kennedy'yi düşünün... Bir de bu palikarya hovardasını!.. Hepimiz buna bozuluyoruz galiba. Ve bozulduğumuz için de, «Neyse geçmiş olsun Jackie» diyoruz!**

REFİK ÖZDEK (Bugün) — **Bizans entrikası, Amerikanın nüfuzlu ailelerini kıskaca almıştır. Jacqueline safça kandırılmıştır ve Onassis'in niyeti evlenme yoluyla bir takım iktisadi ve siyasi emellerini gerçekleştirmektir.**

ÇETİN ALTAN (Akşam) — **Ve Jacqueline'in yanına aslında Onassis'in erkekliği değil, cüzdanı girmektedir. Koca Kennedy'nin adını taşıyan bir kadın servete satılmıştır. Onassis sade kendi halkını değil bütün yeryüzünü sömürerek kendi ülkesine Amerika Cumhurbaşkanı'nın karısını gelin olarak getiriyor. Ya bizimkiler neyi getiriyor?**

ABDİ İPEKÇİ (Milliyet) — **Aslında iki insanın hayatlarını birleştirmek konusunda aldıkları bir karara kimsenin müdahale ve itiraz hakkı olmamak gerekir. Bu hassasiyeti nasıl yorumlamalı? Sanırız mesele, Kennedy isminin topladığı sempati ve yarattığı efsanedir. Jacqueline bütün dünyada bu efsanenin temsilcisi sayılıyordu. Aldığı karar bu varsayımın aslında sun'i olduğunu doğrulamıştır. İşte bu kadar...**

FARUK ŞENSOY (Akşam) — ***Kapitalizm bir kere daha gereğini uyguladı: Milyarder Onassis dün Amerikanın en güzel tepeleriyle en verimli vâdilerine resmen yatırımını yaptı!***

REFİK ŞEVKİ (Bugün) — **Onassis, devlet içinde devlet, hattâ bir donanma imparatorluğu kurmak sevdasındadır. Jacqueline ile evlenmeyi bu gayesini gerçekleştirmeye yardım eder düşüncesiyle tasarlamış olabilir.**

NİZAMETTİN NAZİF (Yeni İstanbul) — **Onassis'in ikiyüz gemilik azametli filosu içinde ikiyüz bin tonilatoluk tankerleri de vardır ama portföyünden çıkarıp bir tahtada sayabilecek dörtyüz milyon doları olmadığı anlaşılmıştır. Büyük armatör için bu Jaklin ikiyüz tankerin hiçbirisinde bulunmayan cinsten bir tahlisiye simidi mi oldu acaba?**

ERDOĞAN TOKMAKÇIOĞLU (Yeni İstanbul) — **Washington'un taşına bak - Onassis'in yaşına bak. - Jaki, bir ruma vardı, - Şu feleğin işine bak.**

VECİHİ ÜNAL (Bâbıâlide Sabah) — ... **Ama, madem ki yazı bir siparîştir ve siz bir yazarsınız, mesleğiniz icabı bütün dünyayı ilgilendiren bu olayı yok sayamazsınız.**

... VE BUGÜN GAZETESİ'NDEN BİR BAŞLIK — ***Utanmaz kadın! Jacqueline bütün şerefli insanların nefretini kazandı - Basınımızın bu kadına utanç verici izdivacına ehemmiyet vermesi de ayrı bir rezalettir!***

AF DEĞİL, BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ!..

Alpay KABACALI

EKİM ayı, fikir hürriyetine darbeler vurma ayı oldu Türkiye'de..

Önce Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun verdiği mahkûmiyet kararı öğrenildi, böylece **«Alkılıç dâvası»** nın yeni bir safhası daha açıldı. Ardından mahkûmiyetler dizisi... **İstanbul Toplu Basın Mahkemesi, Yaşar Kemal'i mahkûm etmekle başladığı adil yıla ertesi hafta İlhan Selçuk ve diğer beş gazeteciyi mahkûm ederek devam etti. ANT'çılar hakkında** «cumhurbaşkanına hakaret» ten açılacak yeni bir dâva açıldı. Sırada hangi gazetecilerin, yazarların bulunduğu ş i m d i d e n kestirilemez. Geçen hafta Josef Stalin'in **«Lenin»** adlı eserinin toplatılması ise **«fikir ve kanaat hürriyeti»** getiren 1961 Anayasasından sonra, Anayasaya rağmen yürütülen yasaklamaların ne ilki ne de sonuncusuydu şüphesiz... Ama, eline toplatma kararı verilen polisin tedhiş usulüyle matbaalara baskınlar yapması, 1960'dan buyana ilk defa görülüyordu... Bütün bunlara, Adalet Bakanının «Terör tasarısı» olarak bilinen «Temel Hak ve *Hürriyetleri* Koruma Kanunu Tasarısı» nın Meclise sevkedileceğini belirten açıklamasını ve Cumhurbaşkanının bu kanunla ilgili sözlerini ekleyiniz..

Son günlerde özellikle bu tasarının kanunlaştırılması çalışmalarına hız verilmiştir. Geçen yıl karşılaştığı sert tepkilerden sonra adını **«Milli Güvenlik Kanunu Tasarısı»** olarak değiştiren iktidar, bu tasarıyı Meclis'ten geçirebileceğini ummaktadır. Tasarının görünürdeki gerekçesi milli güvenliği korumaktır. Asıl amaç ise, geçmiş devirlerde sömürü paravanası, baskı aracı olarak kullanılan 141-142'nin fonksiyonunu sürdüremez hale gelmesidir. **«Milli Güvenlik»** kavramına sığınarak *terör yaratmak, basını kontrol altına almak isteyen iktidar,* **milli güvenliği»** Amerika'sıyla, NATO'suyla indirmekte olduğu darbeyi gözlerden kaçırmakta, basını da **«af»** teranesiyle oyalayıp bu korkunç emellerine ortak etmek istemektedir.

Basının 27 Mayıs 1960 öncesinden ne farkı kalmıştır yada kalacaktır? 27 Mayıs öncesi iktidarına kâbuslar gördüren, sadece iktidarı elegeçirme mücadelesi yapan CHP muhalefetiydi. *Bugünkü iktidarı korkutan ise,* «ana muhalefet partisi», yani sosyalist parti olmayacağını açıklayan CHP ve NATO'cu **İnönü'sü değil, sosyalist ve bilinçli muhalefettir; toplatılanlar ise sol yayınlardır.** Köklü basın mevzuatı değişikliği, fikir hürriyeti mücadelesi yerine **«basın affı»** *konusunu ilk ortaya atan da AP ile 1969 koalisyonuna hazırlanan CHP değil midir?*

Bâbıâli basını ise, ilan için özel sektör peşinde koşan patronların isteğine uygun bir biçimde, bu tehlikeli gelişmeleri *hiç mi hiç önemsememekte,* şimdilik **«basın affı»** umuduyla avunmaktadır.

Oysa «basın affı» na taraftar görünen iktidarın asıl endişesi basına değer ve önem veren bir *anlayış değil, yaklaşan seçimleri ön plana alan oportünizmin*den ve iktidara yakın olan birtakım basın mensuplarını korumak amacından gelmektedir. Gerçekte **«af müessesesi»,** birtakım toplumsal yaraları *sarmayı hedef tutan bir âtıfettir;* hiçbir zaman köklü yada **sürekli** bir çözümyolu olamaz. **Fikir ve kanaat hürriyetine** **ulaştıracak tek çıkar yol, her zaman söylediğimiz gibi, «fikir suçu»** denen suç kategorisinin kaldırılması, iktidarın teminatsız savcılara verdiği emirlerden ve mahkemelere yapmak istediği baskılardan vazgeçmesidir.

Ne var ki bu iktidardan köklü bir çözümyolu beklemek elbette ki abestir. Her yıl basın affı da çıkarılsa, bu düzen devam ettiği, iktidar Anayasayı çıkarına alet etmek istediği sürece, gazeteciler yine adliye koridorlarında süründürülecek, kendilerini vicdanlarına değil, iktidarına karşı sorumlu sayan ve sol yayınlarda pertavsızla suç arayan bazı savcıların *elinden kurtulamayacaktır.*

Cumhurbaşkanı S u n a y'ın Cumhuriyet Gazetesi'ne geçen hafta verdiği demeç de, özellikle **«Temel Haklar Kanunu Tasarısı (yeni adıyla «Milli Güvenlik Kanunu Tasarısı»)** açısından basın hürriyeti konusundaki endişelerimizi artırır niteliktedir.

Sunay, aşırı bir soyutlama çerçevesinde, **«hürriyetleri kullanırken zaman zaman fert olarak da, kuruluş olarak da bu hürriyetlerin dışına çıkıldığı»** gerekçesiyle tasarıyı **bir «tedbir» olarak mütalâa etmiştir.** Bu mütalâasıyla, geçen yıl tasarının bir **«terör tasarısı»** olduğunu ortaya koyan ve sağduyuyu, bilimi temsil eden fakülteleri, bilim adamlarını ve çeşitli kuruluşları bir kalemde inkâr etmiş olmaktadır.

Bu baskılar ve andanas atma tehditleri şüphesiz sosyalist yazarları korkutmayacaktır. Gerçek devrimciler, halk yararına olmayan söz ve eylemler kimden gelirse gelsin, eleştirmeye, doğruyu belirtmeye devam edeceklerdir.

Süleyman Mucizesi !

Mucizeler devri geçmiştir denemez. Asrımızın da mucizesi vardır. Yalnız bunlar, metafizik devirlerin ***mucizesi gibi değildir.*** **İlâhi kudretin inkârına sapmış ruhları imâna çevirmek için olağanüstü tecellilerin dışındaki mucizeler...**

Bunlar, gerçekten halkı seven bir başbakanın kendi gibi olanlarla birlikte bütün enerjilerini gönüllerinde toplayarak yaptığı işlerdir.

Mucize devri geçmemiştir. Bu devrin mucizesi de vardır.

ORHAN SEYFİ ORHON
(Son Havadis - 22.10.968)

Bu malın fiyatı ne ola ?

Sovyet Elçiliği'ne ve bütün komünistlere soruyorum:

— Ben komünist olsaydım, siz de olabileceğime inansaydınız, bana ne verir, hangi kıymeti biçerdiniz? Olmayan vicdanınızın ta içindeki kanaati, olduğu kadarıyla açıklayabilir misiniz?

NECİP F. KISAKÜREK
(Bugün - 22.10.1968)

ANT ● Haftalık Dergi ● Kurucuları: YAŞAR KEMAL, FETHİ NACİ, DOĞAN ÖZGÜDEN ● *Sahibi ve Genel Yayın Müdürü:* DOĞAN ÖZGÜDEN ● Sorumlu Müdür: ALPAY KABACALI ● Teknik Sekreteri: İNCİ ÖZGÜDEN ● İdare yeri: CAĞALOĞLU, Başmusahip Sokak, Emek Han. 16/31 - İSTANBUL ● Telefon: 27 51 69 ● Posta Kutusu 984 — SİRKECİ - İSTANBUL ● Ankara temsilciliği: Tel. 13 40 20 ● Dizgi: SON SAAT, Baskı: VATAN MATBAASI ● Yurt Dağıtımı: HÜR DAĞITIM — Cağaloğlu - İstanbul. Tel: 27 58 54 ● İstanbul Dağıtımı: FUAT SÜTE - Ankara Cad. 64 İSTANBUL. Tel: 27 69 49 ● Abone Şartları: Yıllık 60 Lira, Altı Aylık 30 Lira, Üç Aylık 15 Lira. ● İlân: Santimi 25 Lira; yayın ilânları yüzde 50 indirimlidir.. ● Tek sütun üzerine 5 santimlik kutu yayın ilânları 50 Lira'dan kabul edilmektedir . . .